

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

ÚSTAV SOUDNÍHO INŽENÝRSTVÍ
INSTITUTE OF FORENSIC ENGINEERING

AKTUÁLNÍ OTÁZKY ZNALECKÉ ČINNOSTI

THE TOPICAL ISSUES IN EXPERTS ACTIVITIES

DIPLOMOVÁ PRÁCE
DIPLOMA THESIS

AUTOR PRÁCE
AUTHOR

Bc. PETR ŠKOCH

VEDOUCÍ PRÁCE
SUPERVISOR

prof. JUDr. IVO TELEC, CSc.

BRNO 2011

Vysoké učení technické v Brně, Ústav soudního inženýrství

Akademický rok: 2010/11

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

student(ka): Bc. Petr Škoch

který/která studuje v **magisterském studijním programu**

obor: **Realitní inženýrství (3917T003)**

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně určuje následující téma diplomové práce:

Aktuální otázky znalecké činnosti

v anglickém jazyce:

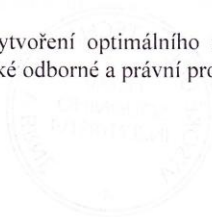
The Topical Issues in Experts Activities

Stručná charakteristika problematiky úkolu:

Diplomový úkol je zaměřen na postížení silných a slabých stránek současného českého znaleckého prostředí po stránce odborné a právní. Práce má být zaměřena na kritický rozbor znalecké činnosti se zřetelem zejména na otázky konkurenční, ochranu spotřebitele (zákazníka, klienta), otázky cenové (přiměřenost odměny apod. včetně hospodářského postavení znalce). Problematika má být řešena též formou případových studií podle volby studenta. Nedílnou součástí řešení má být rozbor a používání profesionální etiky včetně zaměření na konkrétní případy, které v praxi nastaly anebo mohou nastat (případy modelové).

Cíle diplomové práce:

Cílem diplomové práce je vytvoření optimálního modelu výkonu znalecké činnosti se zřetelem na současné nebo budoucí české odborné a právní prostředí.

Seznam odborné literatury:

DÖRFL, J.: Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář. Praha 2009.

TELEC, I. Právní povaha výstrahy znalci nebo tlumočnickovi. In Bradáč, A. (ed.): XIX.

Mezinárodní vědecká konference soudního inženýrství, Brno, 22. až 23. 1. 2010. konferenční sborníky. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2010. s. 13-21. ISBN: 978-80-214-4037- 1.

TELEC, I. Aktuální otázky veřejné správy znalectví. 2., upravené vydání. Soudní inženýrství, 2010, roč. 20, č. 6, s. 275-283. ISSN: 1211- 443X.

TELEC, I. Právní postavení znalců a tlumočníků. Právní rádce, 2009, roč. 17, č. 10, s. 4-13. ISSN: 1214- 7966.

TELEC, I. Znalecká praxe z pohledu advokáta. Kritický rozbor. In Bradáč, A. (ed.): XVIII. mezinárodní vědecká konference soudního inženýrství. Brno: Vysoké učení technické v Brně, 2009. s. 12-18. ISBN: 978-80-214-3808- 8.

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Ivo Telec, CSc.

Termín odevzdání diplomové práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2010/11.

V Brně, dne 30.11.2010

prof. Ing. Albert Bradáč, DrSc.
Ředitel vysokoškolského ústavu

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá obecnými problémy současného českého znaleckého prostředí z pohledu řadových znalců. Práce je zaměřena na kritický rozbor znalecké činnosti se zřetelem zejména na otázky odměň, termínů vyplacení znalečného, odbornosti, jmenování a odvolání znalce a součinnosti znalce se státními orgány. Problematika je řešena formou reakcí znalců na jednotlivé konkrétní body, které jsou nejdříve vyhodnoceny a poté jsou na každou z nich navržena možná řešení. Na konci práce jsou statisticky shrnuty všechny problémy do grafu a vybrány z nich ty nejpálčivější.

Abstract

The Diploma thesis deals with general issues in the environment of Czech expertise from the view of ordinary experts. The study focuses on a critical analysis of expert activities with special regards to remuneration issues, timing of expert fees, expertise, experts' inauguration and dismissal from a post and cooperation with government authorities. The methodology used is an array of reactions by experts to individual and specific points, which are then evaluated and possible methods of solution are proposed. The end of the thesis statistically summarises all problems in a graph and highlights the most critical ones.

Klíčová slova

Znalec, znalecká činnost, soud, znalecký posudek, znalečné, odbornost, celoživotní vzdělání, jmenování, odvolání, zákon.

Keywords

Expert, expert activities, court, expert opinion, expert fees, expertise, lifelong learning, inauguration, dismissal, law.

Bibliografická citace

ŠKOCH, Petr. *Aktuální otázky znalecké činnosti*. Brno: Vysoké učení technické v Brně. Ústav soudního inženýrství, 2011. 89 s. Vedoucí diplomové práce prof. JUDr. Ivo Telec, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci na téma „Aktuální otázky znalecké činnosti“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou v práci citovány a uvedeny v seznamu literatury.

Jako autor diplomové práce prohlašuji, že jsem neporušil autorská práva třetích osob, zejména jsem nezasáhl nedovoleným způsobem do cizích autorských práv osobnostních a jsem si plně vědom následků porušení ustanovení § 11 a následujících autorského zákona č. 121/2000 Sb., včetně možných trestněprávních důsledků vyplývajících z ustanovení §152 trestního zákona č. 140/1961 Sb.

V Brně dne

.....

Bc. Petr Škoch

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu práce prof. JUDr. Ivu Telcovi, CSc. za odborné rady a vedení. Dále bych chtěl poděkovat doc. Ing. Bohuslavu Pivodovi, CSc. za poskytnuté konzultace, prof. Ing. Albertu Bradáčovi, DrSc. za oponentský posudek a nakonec všem znalcům, kteří přispěli svými podmínkami k diplomové práci.

OBSAH

1	ÚVOD	9
2	HISTORIE ZNALECKÉ ČINNOSTI	10
3	ZÁKON O ZNALCÍCH A TLUMOČNÍCÍCH.....	12
3.1	Zákon Č. 36/1967 Sb. a vyhláška č.37/1967 Sb.....	12
3.1.1	<i>Zákon č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících</i>	<i>13</i>
3.1.2	<i>Vyhláška č. 37/1967 Sb. k provedení zákona o znalcích a tlumočnících</i>	<i>13</i>
4	ZNALECKÁ ČINNOST.....	15
4.1	Pojem znalecká činnost	15
4.2	Koncipienti znalců - asistenti	17
4.3	Znalec na plný úvazek - zaměstnání.....	19
4.4	Obory, odvětví a specializace znalců	20
4.4.1	<i>Počet znalců v jednotlivých oborech Jihomoravského kraje.....</i>	<i>22</i>
4.4.2	<i>Počty znalců v nejpočetnějších oborech Jihomoravského kraje</i>	<i>25</i>
4.4.3	<i>Počet znalců v jednotlivých okresech Jihomoravského kraje.....</i>	<i>29</i>
4.5	Redukce počtu znalců.....	30
4.6	Výše znalečného	34
4.7	Termíny k prolacení znalečného.....	41
4.8	Krácení znalečného.....	42
4.9	Jmenování a odvolání	43
4.10	Znalec, odhadce a kvalifikovaný odhadce.....	48
4.11	Znalec a státní orgány.....	54
4.12	Nedostatek času k vypracování posudku.....	57
4.13	Kvalita znaleckého posudku.....	59
4.14	Podklady k podání posudku.....	60
4.15	Vágní formulování otázek a záznam odpovědí znalce	60

4.16	Zpětná reakce soudu, jak dopadlo líčení	61
4.17	Ochrana znalce při trestním řízení.....	61
4.18	Dlouhé prodlevy mezi odevzdáním posudku a pak jeho přizváním k soudnímu líčení	62
4.19	Korupce, podjatost a úmyslné pozměnění pravdy.....	63
4.20	Odbornost, celoživotní vzdělávání, přezkušování.....	64
4.21	Znalecká komora	69
4.22	Znalecký internetový portál.....	71
4.23	Školení v legislativních otázkách	72
4.24	Znalecká činnost ústavů.....	73
4.25	Pojištění znalce	74
4.26	Znalecký posudek a Odborné vyjádření	75
4.27	Podoba znaleckého posudku.....	76
4.28	Znalecký deník	80
4.29	Technické normy, stavební archív a databáze o prodejších nemovitostí.....	80
4.30	Literatura k oboru znalectví.....	81
5	ZÁVĚR A VYHODNOCENÍ.....	82
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	88
7	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	89

1 ÚVOD

Téma diplomové práce: „Aktuální otázky znalecké činnosti“ jsem si vybral z důvodu, protože mě podobná tematika zajímá již několik let. Víím, že toto téma bylo mnohokrát probíráno na konferencích, v různých asociacích a komorách znalců. Já jsem chtěl k tomuto téma přihlédnout z pohledu řadového obyčejného znalce, který nemá možnost se na veřejnost vyjádřit a ani není zapsán v žádné asociaci či komoře. Aby má práce měla nějaký smysl a užitek, navštívil jsem stránky ministerstva spravedlnosti, odtud jsem shromáždil adresy elektronické pošty všech znalců v České republice. Ke dni 30. 12. 2010 bylo zapsáno 10 358 znalců. Z tohoto počtu mělo uvedenu adresu elektronické pošty 6 849 znalců, které jsem následně obeslal. Zpátky mi přišlo 440 odpovědí a k dalšímu zpracování jsem použil 249 odpovědí. Záměrně jsem znalce neobesílal s předem definovanými otázkami v dotazníku, protože jsem je nechtěl účelně směřovat k odpovědím, které by se mi hodily. Nechal jsem jim nechal volný prostor, aby se mohli k čemukoliv vyjádřit bez jakýchkoliv omezení. Zpracování takovýchto informací bylo pro mě velice časově náročné. Snažil jsem se z každé odpovědi vytáhnout podstatu toho, co znalce v současné době na znalecké činnosti nejvíce trápí. Z nejvíce se opakujících odpovědí jsem vytvořil jednotlivé body obsahu. V práci jsem také uvedl některé mé návrhy, které mi byly potvrzeny nebo vyvráceny. V bodech jsem rozebral, co znalcům vadí a jak by se měl tento problém zhruba řešit. Jednotlivé body jsou řešeny jen povrchně, protože hlubší zkoumání by obsahově několikrát převýšilo maximální kapacity diplomové práce a toto téma má velice široký záběr. Mezi hlavní body patřily: výše znalečného, lhůty proplacení znalečného, jmenování a odvolání znalce, znalecké komory, vzdělání a praxe. V závěru jsem prostřednictvím grafu zhodnotil počet odpovědí v jednotlivých bodech a vyvodil z nich konečné stanovisko.

2 HISTORIE ZNALECKÉ ČINNOSTI

Již v 16. století se objevují první zmínky o odborných osobách, které jsou přizývány do procesních řízení. Na přelomu 18. a 19. století začaly být do trestního řízení zapojovány tzv. znalé osoby. V této době znalé osoby působily jako pomocníci soudu a jejich posudky byly považovány za svědecké výpovědi. První dochovaný seznam stálých znalců pochází z roku 1787.

Až v roce 1873 byla např. trestním řádem uzákoněna účast odborníků u soudu a současně vyplynula potřeba vyčlenění znaleckého posudku jako samostatného druhu soudního důkazu. Toto bylo uzákoněno v českých zemích v roce 1950.

Jeden z prvních oborů, kdy soud potřeboval odborné konzultace, bylo soudní lékařství. Sloužilo nejen k objasnění příčin úmrtí obětí, ale byly zde zapojovány obory jako toxikologie, biochemie, lékařská chemie.

Mezi první podmínky, aby mohl být znalec zapsán do seznamu, byly:

- *minimální věk 30 let*
- *svéprávnost, spolehlivost*
- *potřebné odborné vědomosti, v živém kontaktu s vědeckou nebo praktickou činností v oboru*
- *vzdělávání a zaměstnání, ze kterého se vyvozuje způsobilost ke znalecké funkci*

Po 2. světové válce a vzniku ČSR upravoval znaleckou činnost v ČSR zákon č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnících. Tento zákon definitivně sjednotil předcházející seznamy znalců a jejich jmenování. Znalec byl jmenován krajským soudem podle trvalého bydliště. Byly zavedeny znalecké deníky, aby se zajistila kontrola znalecké činnosti. Pokud znalec vědomě nebo z nedbalosti porušil své povinnosti, mohl být stíhán výstrahou, písemným pokáráním nebo pokutou do 50 000,- Kčs. Každých pět let příslušný krajský soud ověřoval odborné schopnosti a znalosti znalců. Znalci mohli podávat znalecké posudky nejen na žádost soudů nebo úřadů a orgánů veřejné správy, ale i na žádost občanů mimo soudní řízení.

Hlavním cílem změny provedené zákonem č. 47/1959 Sb., o úpravě právních poměrů znalců a tlumočnicků, spolu s prováděcí vyhláškou č. 193 Ú.l., mělo podle důvodné zprávy být

„vymýcení soukromopodnikatelských způsobů při provádění znaleckých a tlumočnických úkonů“. Dožadující orgány požadovaly od orgánů státní správy a organizací socialistického sektoru, aby jim byla označena osoba, která má provést znalecký úkon. Ve zvláštních případech bylo možno požádat o posudek státní ústav nebo státní orgán. Výběr osoby znalce spočíval na dosaženém orgánu, resp. organizaci. Znalci pak posudky zpracovávali v rámci pracovního poměru u svého zaměstnavatele. Za obsah posudku nesl odpovědnost znalec, avšak fakturaci prováděl zaměstnavatel.

Tyto úpravy měly za následek prodloužení lhůt zpracování znaleckých posudků, zhoršení jejich kvality. Znalci se v postech velmi často střídali a nenabývali potřebných zkušeností, což mělo za následek nekvalitní práce znaleckých ústavů a organizací. Také odměňování za znaleckou činnost nebylo zcela v pořádku. Proto úprava vydržela do roku 1967, kdy byla znalecká a tlumočnická činnost upravena zákonem č. 36/1967 Sb. a prováděcí vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., který platí do této doby. ¹⁾

¹⁾ Zdroj [1], str. 8-10: BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. A KOLEKTIV *Úvod do soudního znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2004. 220 s. ISBN 80-7204-365-X.

3 ZÁKON O ZNALCÍCH A TLUMOČNÍCÍCH

Základní právní normou pro znalce je zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících ze dne 6. dubna 1967, uveřejněný ve Sbírce zákonů Československé socialistické republiky - ročník 1967, částka 14 – ze dne 20. dubna 1967. Jako většina zákonů má i tento prováděcí vyhlášku – vyhlášku č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících ze dne 17. dubna 1967, uveřejněná ve Sbírce zákonů jako č. 37/1967 s účinností od 1. června 1967. Je obdivuhodné, že zákon a vyhláška přežili bez větších změn až do dnešní doby. V roce 2012 by měl přijít její nástupce. Panují ale i názory, že vytvářet nový zákon je zbytečné plýtvání energie zákonodárců. Stačilo by ponechat stávající zákon a jen ho trochu poupravit z pohledu aktuálních problematiky znalecké činnosti anebo nynější zákon přepsat do nové podoby. Ani jedno řešení by nebylo nejvhodnější. Zákon byl dán v platnost před 44 roky, kdy panovaly jiné podmínky a tehdejší nároky od jmenování až po znalečné se značně změnily. Dnes nezajišťuje skutečně špičkovou kvalitu znalců, kteří by měli být vrcholnými odborníky ve svém oboru. Nynější zákon by měl být nový úplně od základů. Mohl by se mimo jiného inspirovat zákony, podle kterých se řídí znalci v Rakousku, Slovensku, Německu nebo Anglii. Budoucí zákony a vyhlášky by měly být stručné, výstižné a srozumitelné jako jejich předchůdci.

3.1 ZÁKON Č. 36/1967 Sb. A VYHLÁŠKA Č.37/1967 Sb.

Zákon č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících a prováděcí vyhláška k tomuto zákonu č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. Zákon za svoji dlouholetou působnost byl novelizován v roce 2006, kdy byla zvýšena odměna za znaleckou činnost z důvodu zavedení daně z přidané hodnoty pro znalce. Navýšením odměn o tuto částku nemuseli znalci platit daň z přidané hodnoty ze svého zisku. Poslední novelizace tohoto zákona proběhla v roce 2009. Více změnami však prošla prováděcí vyhláška č. 37/1967 Sb. Celkově byla novelizována 4 krát, a to: vyhláškou č. 11/1985 Sb., vyhláškou č. 184/1990 Sb., vyhláškou č. 77/1993 Sb. a vyhláškou č. 432/2002 Sb.

3.1.1 Zákon č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících

Je obecně závazný právní předpis, který upravuje činnost znalců a tlumočnicků od jmenování až po odměňování. Účelem zákona tedy je:

§ 1

(1) Účelem zákona je zajištění řádného výkonu znalecké a tlumočnické činnosti v řízení před státními orgány a orgány, na které přešly úkoly státních orgánů (dále jen "státní orgány"), jakož i znalecké a tlumočnické činnosti prováděné v souvislosti s právními úkony občanů nebo organizací.

(2) Zákon se nevztahuje na podávání posudků, které je upraveno jinými předpisy, a na podávání posudků a provádění tlumočnických úkonů, které neslouží potřebám řízení před státními orgány ani nejsou v souvislosti s právními úkony občanů a organizací; zejména se nevztahuje na expertizní činnost souvisící s plněním výrobních úkolů organizací a na tlumočnickou činnost v rámci mezinárodního styku a cestovního ruchu.²⁾

3.1.2 Vyhláška č. 37/1967 Sb. k provedení zákona o znalcích a tlumočnících

Vyhláška všeobecně upřesňuje výše postavený zákon. Tato vyhláška není výjimkou a mezi hlavní body zde patří:

- *Jmenování a odvolávání znalců a tlumočnicků*
- *Výběr osob pro funkci*
- *Ověřování podmínek*
- *Seznam znalců a tlumočnicků*
- *Ústřední seznam znalců a tlumočnicků*
- *Seznam ústavů*
- *Znalecká a tlumočnická pečeť*
- *Znalecký a tlumočnický deník*
- *Použití prostředků organizace ke znaleckému úkonu*

²⁾ Zdroj [2], Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

- *Zánik funkce*
- *Přibírání znalců (tlumočnicků)*
- *Lhůta k provedení úkonu*
- *Náležitosti posudku*
- *Náležitosti tlumočnického úkonu*
- *Znalecké posudky (tlumočnické úkony) prováděné mimo řízení*
- *Odměňování ústavů*
- *Sazby odměn za znalecké posudky*
- *Sazba odměn za tlumočnické úkony*
- *Revize překladu*
- *Tlumočníci ústních projevů ve styku s hluchoněnými osobami*
- *Zvýšení odměny za znalecký posudek*
- *Snížení odměny za znalecký posudek*
- *Zvýšení odměny za tlumočnický úkon*
- *Paušální částky odměn a náhrady nákladů za znalecké posudky*
- *Výklad některých pojmů*
- *Řízení o odměnách a náhradách nákladů*
- *Mimořádné snížení nebo odepření odměny*
- *Náhrada cestovních a jiných výdajů*
- *Odměny za úkony mimo řízení ³⁾*

³⁾ Zdroj [3], Vyhláška č. 37/1967 Sb., o provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

4 ZNALECKÁ ČINNOST

Abych načerpal více informací o tomto tématu, rozhodl jsem se hromadně oslovit znalce ze všech oborů elektronickou poštou. Z internetových stránek www.justice.cz jsem získal 6 849 e-mailů z celkových 10 358 (celkem počet znalců v ČR ke dni 30. 12. 2010 – tlumočníky jsem nebesílal). Záměrně jsem nevytvářel žádný formulář, abych dal znalcům možnost volných odpovědí na cokoliv, co jim v současnosti ve znalecké činnosti vadí, chybí a co by změnili. Nechtěl jsem je nijak omezovat a nasměrovat k odpovědím. Pravděpodobně volné odpovědi velkou část znalců odradily, protože sepsat volný text je časově náročnější než vyplnit formulář. I přesto se mi vrátilo 440 odpovědí, přičemž použitelných odpovědí pro mou práci bylo 249, z kterých jsem vytvořil níže uvedené body a doplnil grafy. Z důvodu anonymity, a aby nebylo poškozeno dobré jméno znalce, popř. mu nebyly způsobeny zbytečné problémy, jsem z odpovědí záměrně vybral jen základní myšlenky (nepozměňoval jsem myšlenku ani záměr odpovědí) a použil jen málo citací. Předem upozorňuji, pokud někdo v elektronické poště žádal o citaci, učinil jsem tak.

4.1 POJEM ZNALECKÁ ČINNOST

Znaleckou činností, ve smyslu zákona se rozumí znalecká činnost před státními orgány a orgány, na které přešly úkoly státních orgánů, jakož i znalecká činnost prováděná v souvislosti s právními úkony občanů nebo organizací. Při znaleckém posuzování v řízení před státními orgány tedy znalec nemusí zkoumat, zda se jedná o právní úkon; jednoznačně se o znaleckou činnost jedná. Naproti tomu bude-li požádán o vypracování znaleckého posudku organizací nebo občanem, musí se jednat o posuzování v souvislosti s právním úkonem. Právní úkon může být zamýšlený, na základě závěru posudku se pak může i nemusí uskutečnit. Do okruhu znalecké činnosti bude podle zákona náležet např. posouzení vad automobilu, který občan koupil, hodlá-li uplatnit své nároky proti obchodní organizaci, nebo odhad ceny rodinného domu, který je předmětem jednání o koupi apod. Uvedená úprava ve vztahu k organizacím a občanům sleduje i význam preventivní, neboť za pomoci znaleckého posudku lze často dosáhnout smíru; dále je v ní obsažen i určitý prvek služby občanům a organizacím při uplatňování jejich práv.

Naopak znaleckou činností ve smyslu zákona není podávání posudků, upravené jinými předpisy (vztahuje se na některé lékařské posudky) a podávání posudků, které neslouží

potřebám řízení před státními orgány ani nejsou v souvislosti s právními úkony občanů nebo organizací; zejména pak se zákon nevztahuje na expertní činnost související s plněním výrobních úkolů organizací. Tato expertní činnost se řídí jinými předpisy, zejména zákoníkem práce, popř. občanským zákoníkem.

Nebude tedy znaleckou činností ve smyslu zákona např. posouzení vhodnosti projektového řešení, na jehož základě se organizace rozhodne postavit budovu; bude-li se však jednat o vytýkání vad projektu, kdy by mohla následovat řízení u obchodního soudu, pak se o znaleckou činnost jednat nebude.

Právní úkony občanů nebo organizací mohou být např.:

- prodej a koupě,*
- převod vlastnictví,*
- dělení bezpodílového spoluvlastnictví manželů, zejména po jejich rozvodu,*
- dělení nebo vypořádání podílového spoluvlastnictví,*
- reklamace,*
- pokus o smír (např. v řízení před obchodním soudem).*

Specifické je vypracování znaleckého posudku pro potřeby obviněného (obžalovaného) resp. poškozeného v trestním řízení.

V této souvislosti je třeba se zmínit ještě o tzv. odborném vyjádření. Podle § 105 odst. 1 věta druhá trestního řádu „místo přibrání znalce je možno se spokojit v jednoduchých případech s potvrzením nebo odborným vyjádřením příslušného orgánu, o jejichž správnosti nejsou pochybnosti“. Podobně § 127 odst. 4 občanského soudního řádu: „Místo posudku znalce lze použít potvrzení nebo odborné vyjádření příslušného orgánu, o jejichž správnosti nemá soud pochybnosti.“

Někdy bylo po znalcích požadováno, aby k určité problematice podali odborné nebo tzv. znalecké vyjádření. Zde je třeba upozornit, že podle zákona č. 36/1967 Sb. a vyhlášky č. 37/1967 Sb. jsou znalci oprávněni v rámci své znalecké činnosti podávat (a znaleckou pečeti opatřovat) výhradně znalecké posudky, nikoliv odborná nebo znalecká vyjádření.

K problematice odborného vyjádření zaujal také stanovisko NS ČSR svým rozhodnutím z 26. 9. 1984 sp. zn. 11 To 79/84 s tím, že „odborné vyjádření podle § 105 odst. 1 věta druhá

trestního řádu je oprávněn podat jen příslušný orgán, nikoliv jednotlivec jako soukromá osoba.

Termín znalecké vyjádření není možno použít ani u znaleckých ústavů. Pokud ústav podává odborné vyjádření (je třeba připomenout, že tak může být výhradně v jednoduchých případech, nečiní tak v rámci výkonu znalecké činnosti.⁴⁾

4.2 KONCIPIENTI ZNALCŮ - ASISTENTI

V dnešní době se často v médiích setkáváme s pojmem znalec, a to především v případech, kdy je osoba vykonávající tuto funkci nařčena z nekvalitně vypracovaného posudku. Nekvalita bývá způsobena nezkušeností, částečnou ztrátou odbornosti a v některých případech podjatostí apod. Jak nekvalitě předcházet? Mělo by se začít již na vysokých školách. Vzal bych si příklad z koncipientů u advokátů. Při studiu by měla být umožněna studentům praxe u znalců v oboru, ve kterém chtějí v budoucnu působit. V současnosti se nic podobného neděje a je jen na pevné vůli studenta a následně na ochotě znalce, jestli pod svá křídla někoho přijme. Pro znalce je to do jisté míry zátěž, za kterou mu není placeno a může mu to způsobit i problémy. Znaleckou činnost vykonává většina znalců při svém hlavním povolání, znalečné není nejvyšší a vyúčtování chodí nepravidelně. V nejvíce frekventovaných oborech by se musel zavést systém vykonávání znalecké činnosti na plný úvazek, redukce znalců, kteří nejsou aktivní a zavedení koncipientů znalce.

Pokud by se zavedli koncipienti, měli by získat u jednotlivých znalců (např. v oboru oceňování nemovitostí) základní znalosti v hlavních právních předpisech týkající se znalecké činnosti, podobu znaleckého posudku a jeho formální stránkou, jak provádět místní šetření (ohledání nemovitosti), správné zaměření stavby a její stavebně technický popis, jak postupovat při studiu spisu poskytnutý soudem, jak komunikovat s jednotlivými stranami v soudním sporu, jak se chovat u soudu. Koncipient by měl samozřejmě projít i postgraduálním studiem, pokud v oboru existuje, kde by se dozvěděl, jaká jsou úskalí znalecké činnosti.

⁴⁾ Zdroj [4], str. 31-32: BRADÁČ, A. A KOLEKTIV *Soudní inženýrství*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 1999. 725 s. ISBN 80-7204-133-9.

Dále bych umožnil koncipientům volné nahlížení do znaleckých posudků znalce, který ho zaškoluje. Podobné nahlížení do znaleckých posudků funguje v Německu. Stejně jako pro znalce, tak pro koncipienta by platilo zachování mlčenlivosti. Po absolvování praxe by byl budoucí znalec připraven na vykonávání znalecké činnosti a ze začátku by na něj odborně dohlížel znalec, který ho zaučoval. Myšlenku koncipientů – asistentů znalců se nedaří prosadit na ministerstvu spravedlnosti již několik letů. Předpokládám, že důvody jsou hlavně finanční. Je to ale určitě chyba. Podobnou výchovou by stát v konečném výsledku víc získal, než ztratil a náklady vynaložené by se mu za několik let vrátily.

Příklad, jak by měla vypadat praxe koncipienta znalce, bych si vzal z činnosti advokátních koncipientů:

Advokátním koncipientem je ten, kdo je zapsán v seznamu advokátních koncipientů vedeném Českou advokátní komorou (dále “komora”). Komora zapíše každého, kdo splní podmínky stanovené v § 37 odst. 1) zákona č. 219/2009 Sb. (novela zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii) dále jen “zákon”. Tato skutečnost se prokazuje průkazem advokátního koncipienta vydávaným Komorou.

*Advokátní koncipient (dále jen “koncipient”) vykonává u advokáta nebo u advokátní společnosti anebo u zahraniční společnosti právní praxi, jejímž cílem je získat pod vedením a dohledem advokáta znalosti a osvojit si zkušenosti potřebné k výkonu advokacie. Koncipient má ve vztahu ke klientům i veřejnosti stejná práva a povinnosti jako advokát, stanovená zejména v §§ 16, 17, 17a, 21 a 29 zákona, tzn. zejména **je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta, jednat čestně a svědomitě, nesnižovat důstojnost advokacie a zachovávat povinnost mlčenlivosti o všech skutečnostech, o nichž se dověděl v souvislosti s poskytováním právních služeb. Je vázán právními i stavovskými předpisy, je povinen vést záznam o významnějších úkonech právních služeb, kterých se účastnil. Podle § 38 odst. 2 zákona, je advokátní koncipient povinen absolvovat vzdělávací akce, které stanoví Komora stavovským předpisem jako součást právní praxe; účast na těchto vzdělávacích akcích se považuje za výkon práce. Podrobnosti upravuje usnesení představenstva ČAK č.1/1998. Koncipientům je rozesílán Věstník ČAK.***

Advokát, u něhož je koncipient v pracovním poměru, je povinen koncipientovi umožnit vzdělávání pořádané Komorou. Náklady organizačního a lektorského zajištění povinných výchovných akcí nese Česká advokátní komora, náklady na cestovné, ubytování a stravování nese advokát. Advokát, u něhož je koncipient v pracovním poměru alespoň 6 měsíců, je dále

povinen umožnit koncipientovi výkon právní praxe u jiného advokáta, soudu, státního zastupitelství, notáře, patentového zástupce, daňového poradce, rozhodčího soudu či jiného subjektu v délce nepřesahující šest měsíců a dále přípravu na advokátní zkoušku v délce alespoň jednoho měsíce. Koncipient se stane advokátem tak, že vykoná po dobu alespoň tří let právní praxi jako advokátní koncipient, složí advokátní zkoušku a splní další podmínky stanovené v § 5 zákona.⁵⁾

4.3 ZNALEC NA PLNÝ ÚVAZEK - ZAMĚSTNÁNÍ

Znalec na plný úvazek, neboli jako zaměstnání, není reálné pro všechny obory. Jen několik oborů je natolik frekventovaných, aby se z nich znalci mohli uživit. Mezi obory, u kterých by se dalo uvažovat, jsou:

- Ekonomika – Ceny a odhady – Motorová vozidla
- Ekonomika – Ceny a odhady – Movité věci
- Ekonomika – Ceny a odhady – Nemovitosti
- Zdravotnictví – Psychiatrie
- Doprava
- Stavebnictví
- Strojírenství

Samozřejmě toto řešení má své výhody i nevýhody. Mezi **výhody** by patřilo zkvalitnění a zrychlení práce znalců, protože by se věnovali jen znalecké činnosti a nebyli by vázáni pracovními povinnostmi. Za úvahu by stálo vyjmutí znalecké činnosti z konkurenční podnikatelské činnosti, jak se uvažuje na Slovensku. Činnost znalce je cenotvorná, a tedy je to činnost s vysokou důležitostí pro společnost jako takovou. Valná většina znalců má při své znalecké činnosti lukrativnější pracovní poměr, kterému dá přednost před znaleckou činností.

Nevýhodami jsou neexistující celoživotní vzdělávání znalce. Někteří znalci nevykazují za 10 let ani jeden vypracovaný posudek. Vymlouvají se na to, že není poptávka.

⁵⁾ Zdroj [5], <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=303>

Samozřejmě, že se vyskytují i obory, které nejsou tak využívány. Zde však nastává otázka, jestli je znalec stále v obraze, a to ve smyslu znalecké činnosti. Výše uvedená skutečnost navazuje na další podmínky a to, zda má stále předpoklady na vykonávání znalecké činnosti. V tomto případě by znalec nebyl stále ve styku s praxí, která je při vykonávání znalecké profese důležitá, neboť technologie a metody se vyvíjejí nezadržitelnou rychlostí, což by mohlo vyvolat nemalé problémy. Dále zadávání usnesení ze soudu není rovnoměrné. Někdy má znalec na stole rozdělané 4 posudky, někdy žádné a do toho vstupují termíny, kdy znalec dostane vyplacené znalečné.

4.4 OBORY, ODVĚTVÍ A SPECIALIZACE ZNALCŮ

Znalecká činnost je rozdělena do 49 oborů začínajících Bezpečností práce a končících Zemědělstvím, 82 odvětví začínajících Dopravou leteckou a končících Zemědělskými odvětvími různými, s několika stovkami specializací. Mělo by se změnit a aktualizovat rozdělení znalců do oborů. S bouřlivým rozvojem nejrůznějších odvětví mají na soudech problémy znalce do některého oboru podle problematiky případu vůbec zařadit. Mělo by být definováno, co jmenovaný znalec pro daný obor může vykonávat a co nemůže. Znalci by se tak nedostávali do situace, že by posuzovali věci, které jim odborně a teoreticky vůbec nepřísluší. Velmi často je potřeba na některé problémy dlouhá praxe, aby byl znalecký posudek skutečně odborně kvalifikovaný.

Specializace je často přehlížena a tak posudek vypracuje znalec, který ve specializaci není vzdělán. Nevalně dopadají posudky znalců z oboru Ekonomika – Ceny a odhady – Nemovitostí, kteří ocení lesy a mnoho znalců se specializací oceňování lesních pozemků a porostů si na tuto skutečnost stěžují. Dále pokud je někdo zapsán jen pro obor Zdravotnictví bez určeného odvětví a specializace a je k soudu usnesením přibrán za účelem vypracování znaleckého posudku např. v otázce genetiky, ale v běžné praxi působí jako ortoped, potom posudek dopadne stejně jako v předešlém případě. Není možné, aby v oboru soudního lékařství například gynekolog hodnotil zákrok stomatologa anebo, aby posudek o operaci páteře, který vypracovává spondylochirurg či neurochirurg, vypracoval všeobecný chirurg. Speciálně ve zdravotnictví by měl obor, odvětví a specializace odpovídat názvu odbornosti lékařů. **Správný výběr znalce je možná důležitější, než se na první pohled zdá.** V lékařství se znalec, který vypracovává revizní posudek, může setkat s vyjádřením, že znalec ve svém zdůvodnění, proč hodnotil postup jako "non lege artis" napsal, že důvodem bylo,

že "nemocnice odmítla zaplatit požadovanou náhradu". Po takovém hrubém porušení hodnocení "lege artis" postupu by mělo následovat odebrání licence. I proto mají soudy problémy v rozhodování. V případě špatného výběru je znalecký posudek chybný a soudní rozhodnutí snadno napadnutelné.

Co z toho vyplývá? Každý by se měl držet toho oboru, ke kterému byl jmenován. Současně by mělo být také povinností uvést odvětví a specializaci, ve které bude znalec působit. Z dřívějších dob působí hodně znalců s obecnějším pověřením. Stává se tak, jak jsem již uvedl výše, kdy znalec v oboru nemovitostí oceňuje lesní porosty a o problematice nemá nejmenší povědomí. Přesto posudek může vypracovat a ten podle toho také vypadá. Starší pověření ke znalecké činnosti by měla mít stejnou strukturu (znovu jmenovat podle specializace) a každý by měl provádět znaleckou činnost podle jmenování. Měli by se sankciovat znalci, kteří úmyslně vyhotovují posudky mimo rámec své specializace, i když na specializaci nějak navazují.

Osobně jsem si vyzkoušel základy oceňování lesů při studiu, a pokud by se na mě někdo v budoucnu obrátil s oceněním „lesa“, odkázal bych ho na některého znalce s patřičným oborem, odvětvím a specializací. Proto by se měly obory aktuálně upravit a trvat na zapsání specializací.

Některé obory se nepoužívají a v některých chybí nové obory a odvětví. Názvy oborů, odvětví a specializací a jejich zaměření by se měly přibližovat oborům, které jsou používány v běžné společenské praxi. Každý znalecký obor by měl mít jasně stanovený – předmět činnosti, poznatkovou část, ze které vychází a tomu odpovídající metodu.

Dále by bylo třeba zavést, aby znalci jednoho oboru či specializace se shodným názvem používali konkrétní metodu, která bude validní a veřejně přístupná (znalecký standard). Pokud by taková metoda neexistovala v rámci oborů, jenž jsou zastřešeny vědeckými institucemi, tak by se mělo jednat o akreditovanou metodu.

Při vypracování diplomové práce jsem postrádal detailní zpracování specializací. Zpracování specializací by pomohlo k lepší orientaci soudce v oborech znalců a umožnilo by zrychlení soudního řízení. Velice často se totiž stává, že usnesení k podání posudku je zasláno znalci, kterému oborově řešení položených otázek nepřísluší a tím se zbytečně prodlužuje soudní líčení. Pokud ho i přesto vykoná, není se pak čemu divit, že znalecký posudek vykazuje nekvalitu z důvodů neznalosti oboru do podrobných detailů.

Příklady nových oborů nebo změna oborů:

- sloučení oboru Ekonomika – Ceny a odhady – Nemovitostí a oboru Stavebnictví jak se stalo na Slovensku.
- nový obor Bezpečnost – Bezpečnost informačních systémů,
- z oboru Zemědělství vyčlenit obor Veterinářství jako samostatný obor, protože tento obor se velice rychle vyvíjí,
- zrušení oboru Spoje, já osobně se pod tím představím něco ve smyslu železniční dopravy, a nahrazení názvem Telekomunikace – Přenosové kabelové sítě, Televize a přenos signálů, Mobilní komunikace a Radiokomunikační služby anebo tento obor přenést do oborů Elektronika, Elektrotechnika nebo Energetika.

4.4.1 Počet znalců v jednotlivých oborech Jihomoravského kraje

Pro informaci jsem zpracoval statisticky počty znalců v jednotlivých oborech. Nejsou zde uvedeny obory Jaderná technika, Obaly, Tabák a Zařízení národní obrany a bezpečnosti, neboť v těchto oborech není v Jihomoravském kraji žádný znalec. Nejpočetnější jsou obory Ekonomika – 1652 znalců, Stavebnictví – 498 znalců, Strojírenství – 269 znalců a zdravotnictví – 245 a nejvíce znalců je v okrese Brno-město - 914.

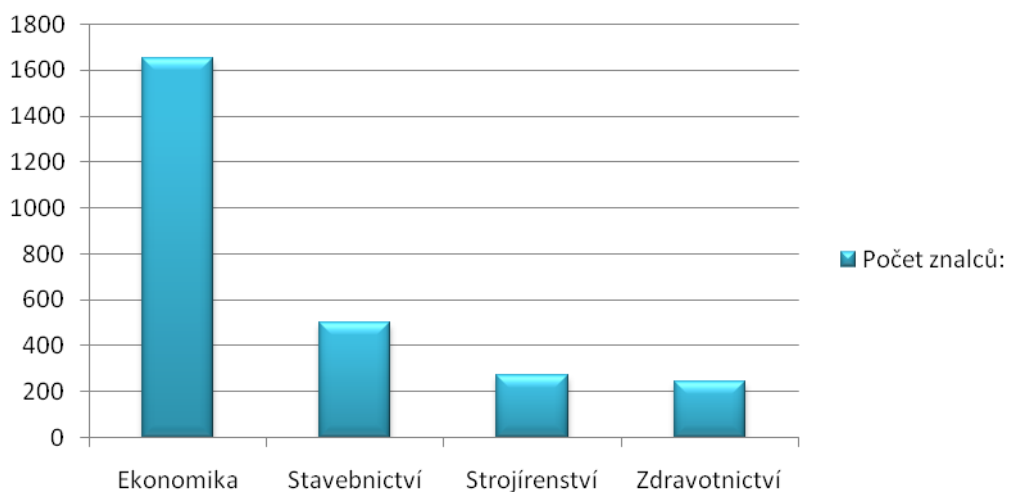
Tabulka č. 1: Počet znalců v jednotlivých oborech Jihomoravského kraje

č.	Obory:	Počet znalců:	č.	Obory:	Počet znalců:
1	Bezpečnost práce	22	23	Potravinářství	7
2	Čistota ovzduší	7	24	Požární ochrana	12
3	Doprava	96	25	Právní vztahy k cizině	1
4	Drahé kovy a kameny	8	26	Projektování	19
5	Dřevo zpracování	15	27	Ropa-zpracování	1
6	Ekonomika	1653	28	Sklo	2
7	Elektronika	30	29	Služby	8
8	Elektrotechnika	45	30	Sociální vědy	1
9	Energetika	36	31	Spoje	11
10	Geodzie a Kartografie	17	32	Sport	12
11	Hutnictví	3	33	Stavebnictví	498
12	Chemie	10	34	Strojírenství	269
13	Kriminalistika	14	35	Střelivo a výbušniny	11
14	Keramika	2	36	Školství a kultura	53
15	Kůže a kožešiny	10	37	Technické obory	49
16	Kybernetika	37	38	Textilie	5

17	Lesní hospodářství	40	39	Těžba	19
18	Meteorologie	1	40	Tiskařství	2
19	Ochrana přírody	49	41	Umělecká řemesla	5
20	Paliva	1	42	Vodní hospodářství	38
21	Patenty a vynálezy	16	43	Zdravotnictví	245
22	Písmoznalectví	3	44	Zemědělství	72

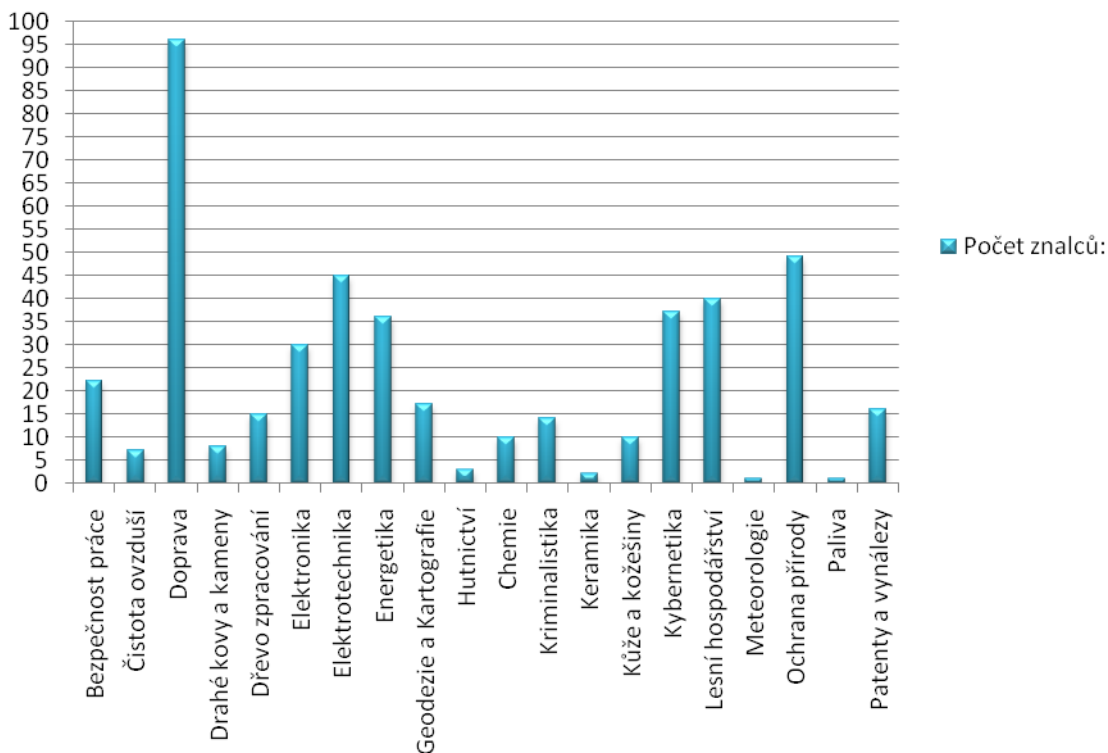
Graf č. 1: Počet znalců v nepočtenějších oborech Jihomoravského kraje

Počet znalců v nejpočetnějších oborech Jihomoravského kraje:

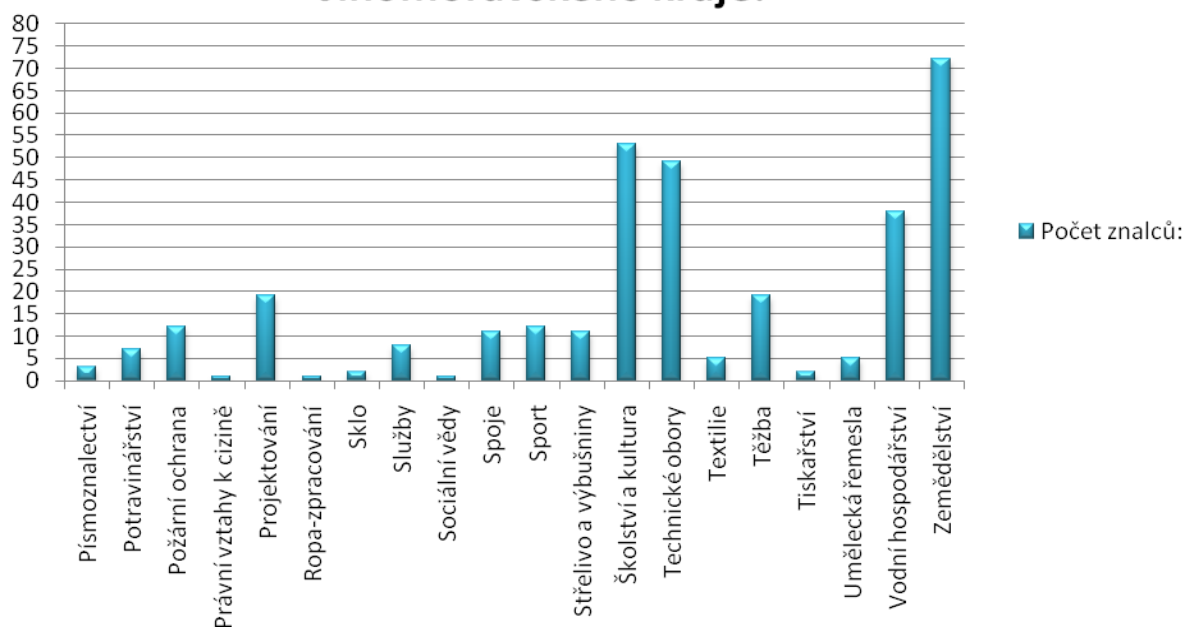
Graf č. 2: Počet znalců v ostatních oborech Jihomoravského kraje

Počet znalců v ostatních oborech Jihomoravského kraje:

Graf č. 3: Počet znalců v ostatních oborech Jihomoravského kraje

Počet znalců v ostatních oborech Jihomoravského kraje:

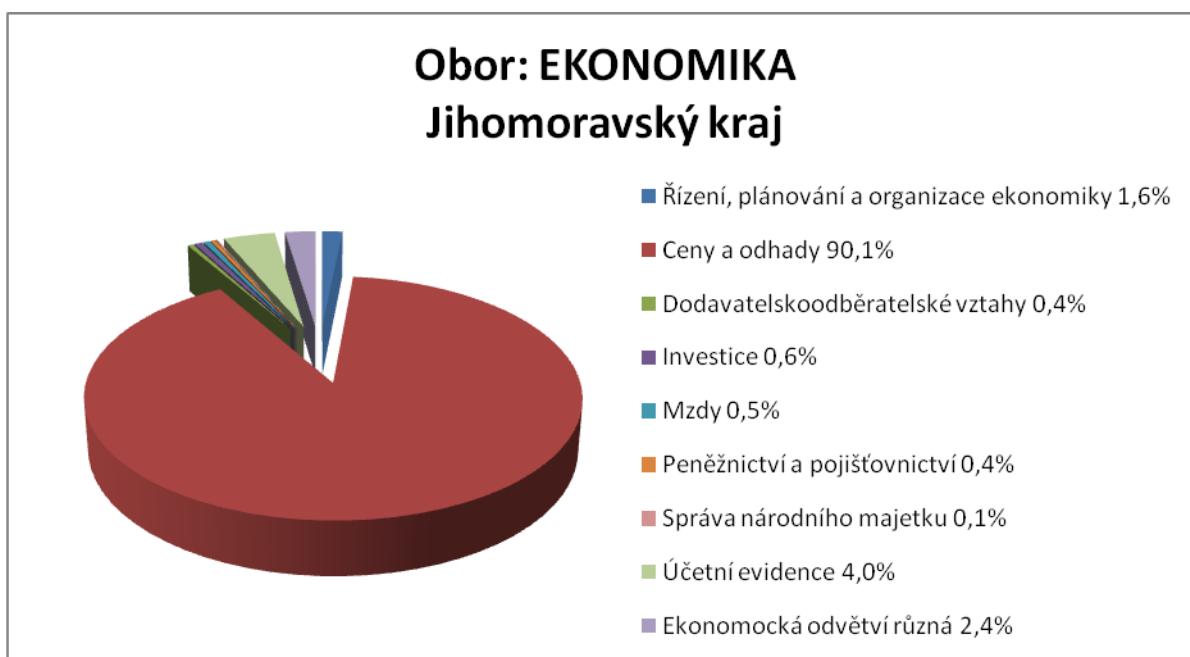

4.4.2 Počty znalců v nejpočetnějších oborech Jihomoravského kraje

Tabulka č. 2: Počet znalců v oboru Ekonomika v Jihomoravském kraji

Jihomoravský kraj	Ekonomika	Počet znalců
1	Řízení, plánování a organizace ekonomiky 1,6%	26
2	Ceny a odhady 90,1%	1489
3	Dodavatelskoodběratelské vztahy 0,4%	7
4	Investice 0,6%	10
5	Mzdy 0,5%	8
6	Peněžnictví a pojišťovnictví 0,4%	6
7	Racionalizace 0%	0
8	Správa národního majetku 0,1%	2
9	Účetní evidence 4,0%	66
10	Ekonomická odvětví různá 2,4%	39

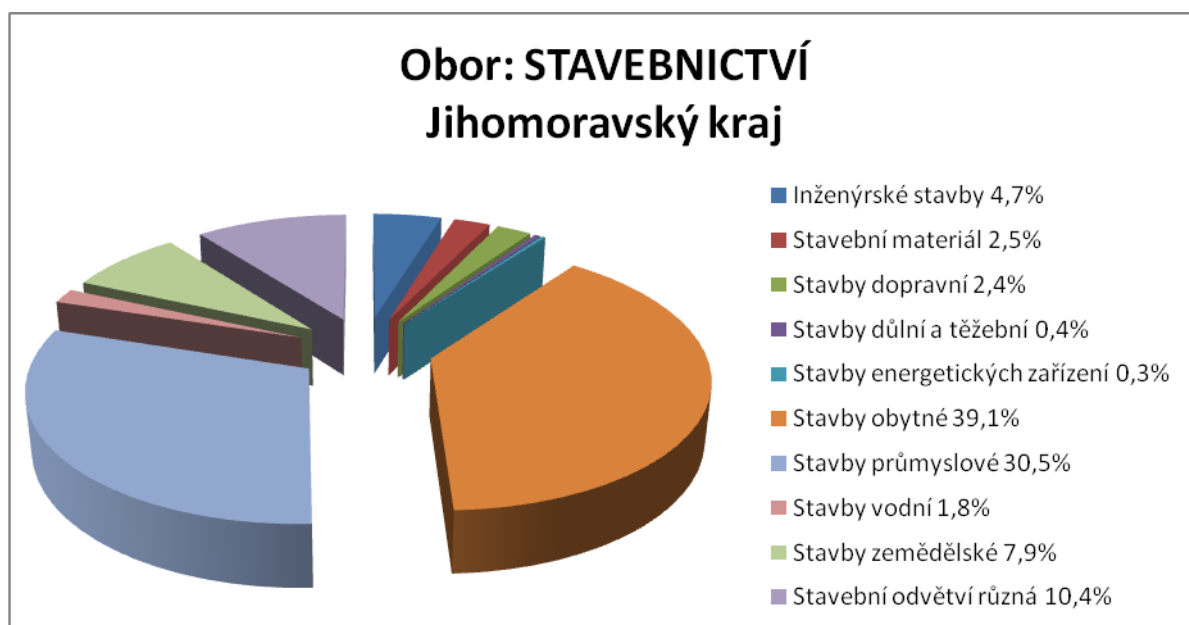
Graf č. 4: Počet znalců v oboru Ekonomika v Jihomoravském kraji

Tabulka č. 3: Počet znalců v oboru Stavebnictví v Jihomoravském kraji

Jihomoravský kraj	Stavebnictví	Počet znalců
1	Inženýrské stavby 4,7%	47
2	Stavební materiál 2,5%	25
3	Stavby dopravní 2,4%	24
4	Stavby důlní a těžební 0,4%	4
5	Stavby energetických zařízení 0,3%	3
6	Stavby obytné 39,1%	390
7	Stavby průmyslové 30,5%	304
8	Stavby vodní 1,8%	18
9	Stavby zemědělské 7,9%	79
10	Stavební odvětví různá 10,4%	104

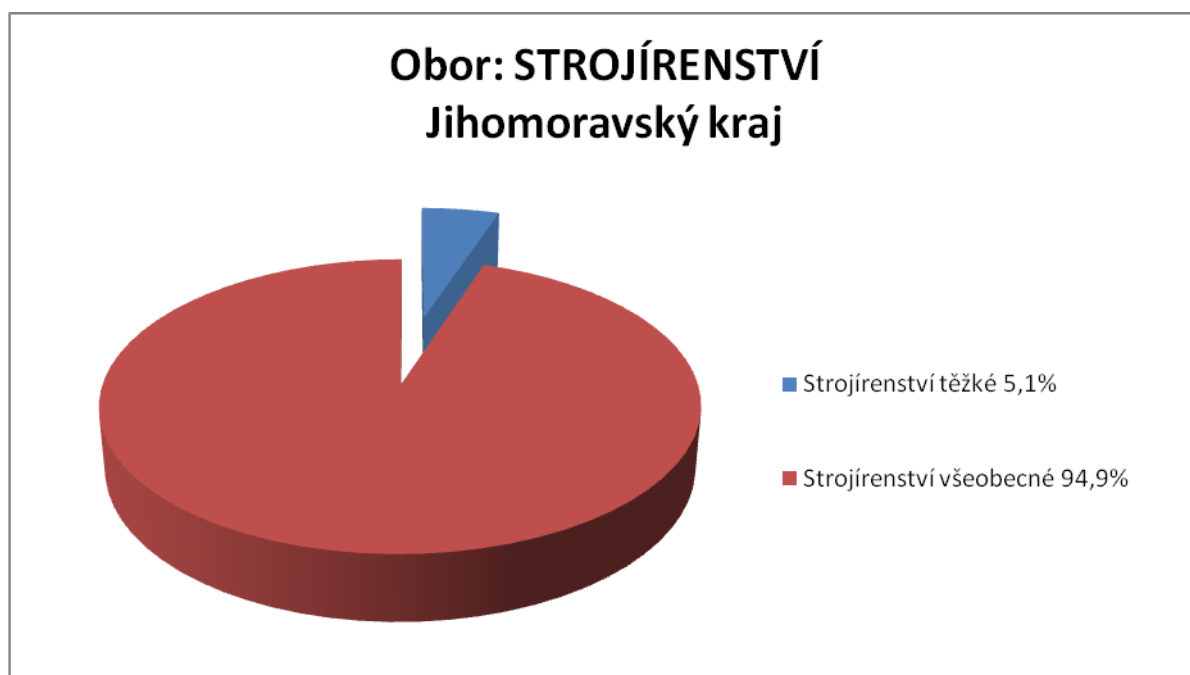
Graf č. 5: Počet znalců v oboru Stavebnictví v Jihomoravském kraji

Tabulka č. 4: Počet znalců v oboru Strojírenství v Jihomoravském kraji

Jihomoravský kraj	Strojírenství	Počet znalců
1	Strojírenství těžké 5,1%	14
2	Strojírenství všeobecné 94,9%	262

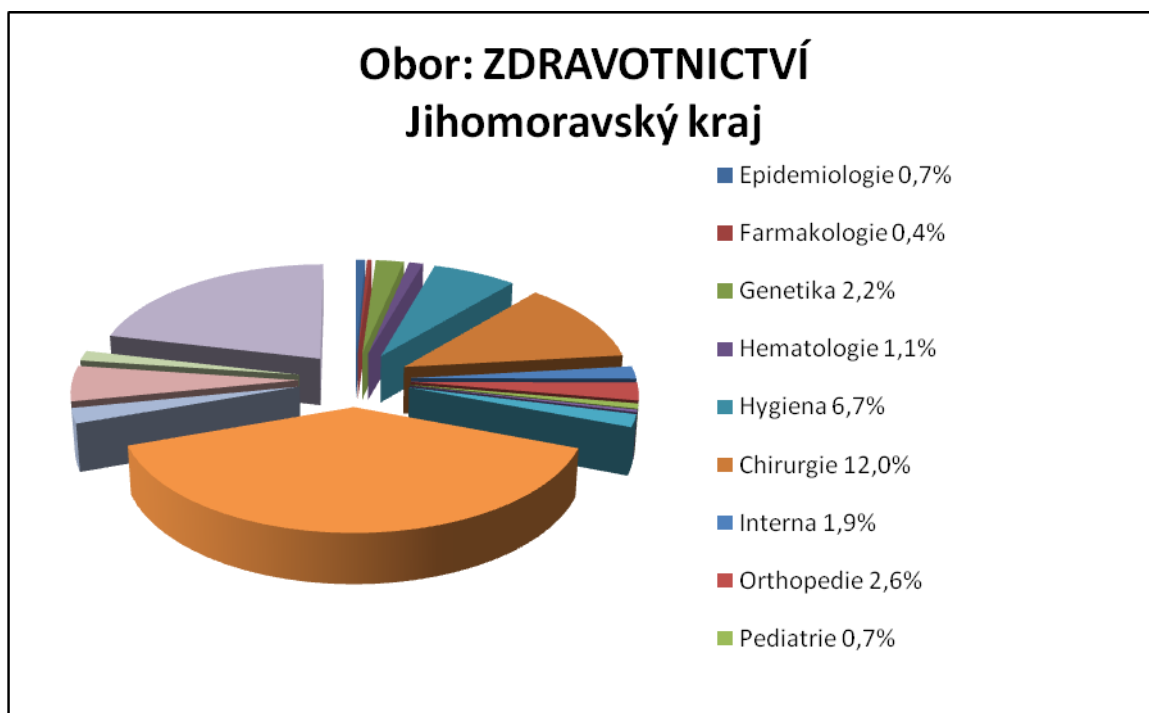
Graf č. 6: Počet znalců v oboru Strojírenství v Jihomoravském kraji

Tabulka č. 5: Počet znalců v oboru Zdravotnictví v Jihomoravském kraji

Jihomoravský kraj	Zdravotnictví	Počet znalců
1	Epidemiologie 0,7%	2
2	Farmakologie 0,4%	1
3	Genetika 2,2%	6
4	Hematologie 1,1%	3
5	Hygiena 6,7%	18
6	Chirurgie 12,0%	32
7	Interna 1,9%	5
8	Orthopedie 2,6%	7
9	Pediatric 0,7%	2
10	Porodnictví 0,4%	1
11	Pracovní úrazy a nemoci z povolání 1,9%	5
12	Psychiatrie 39,0%	104
13	Sexuologie 2,2%	6
14	Soudní lékařství 5,2%	14
15	Toxikologie 1,5%	4
16	Zdravotnická odvětví různá 21,3%	57

Graf č. 7: Počet znalců v oboru Zdravotnictví v Jihomoravském kraji

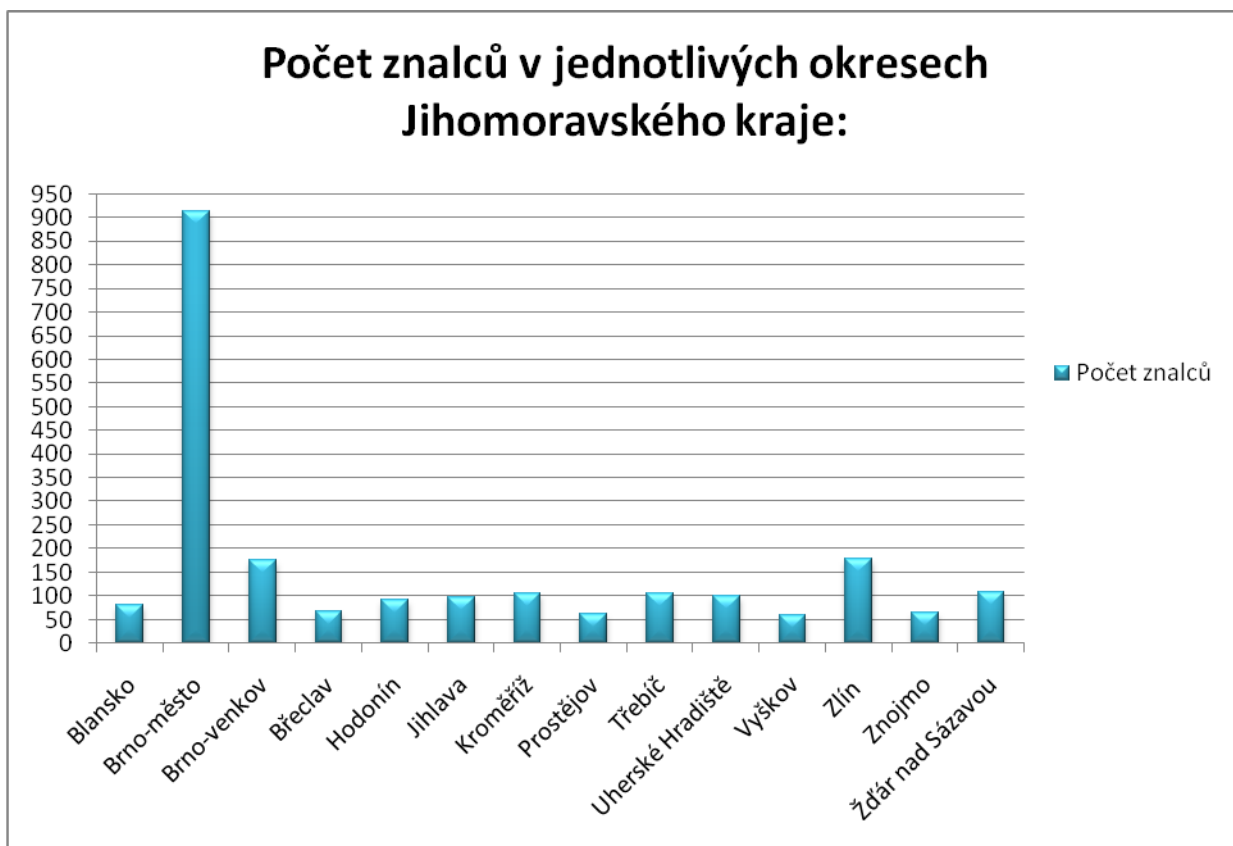

4.4.3 Počet znalců v jednotlivých okresech Jihomoravského kraje

Tabulka č. 6: Počet znalců v jednotlivých okresech Jihomoravského kraje

Jihomoravský kraj	Okres	Počet znalců
1	Blansko	81
2	Brno-město	914
3	Brno-venkov	176
4	Břeclav	66
5	Hodonín	91
6	Jihlava	98
7	Kroměříž	104
8	Prostějov	62
9	Třebíč	106
10	Uherské Hradiště	100
11	Vyškov	60
12	Zlín	178
13	Znojmo	65
14	Žďár nad Sázavou	107
	Celkem znalců	2208

Graf č. 8: Počet znalců v jednotlivých okresech Jihomoravského kraje

4.5 REDUKCE POČTU ZNALCŮ

V některých oborech je příliš mnoho znalců a v některých zase nedostatek. Docela častým jevem je případ, kdy znalec je zapsán v seznamu znalců, ale svoji činnost vykonává minimálně nebo vůbec. Např. znalec několik let nevyhotoví žádný posudek nebo nebývá přizýván soudem k podání znaleckého posudku, protože jeho odevzdávané posudky jsou slabšího rázu a soud se raději obrátí na znalce, jehož posudky jsou kvalitnější nebo na jeho činnost již zvykl. Jsou zde i obory, kde je nedostatečný počet znalců. To je zapříčiněno velice specifickou specializací nebo slabší komunikací soudu a znalce. Doporučil bych neaktivní znalce přezkoumat před poradním sborem předsedy krajského soudu tvořený ze znalců, který funguje skoro pod každým krajským soudem nebo komisí znalců z komory znalců. Po přezkoumání, proč svoji funkci nevykonává, bych v opodstatněných případech neaktivní *znalce vyškrtl a dal tak příležitost např. mladším čekatelům na znaleckou činnost.*

V prvopočátku diplomové práce jsem chtěl oslovit krajské soudy v Brně a Ostravě abych od nich získal seznamy znalců s údaji o okrese, kde působí, oboru, specializaci, roku narození a počtu posudků od roku 2005-2009. Uvedené údaje jsem chtěl statisticky zpracovat a navrhnout počty znalců v jednotlivých okresech podle průměrného počtu posudků na znalce. Z roku narození jsem chtěl zjistit věkové rozmezí znalců a z počtu posudků neaktivní znalce. Bohužel, k těmto informacím jsem se nedostal. Byly mi zapůjčeny jen počty posudků v pěti oborech z krajského soudu v Brně: Doprava – Doprava silniční, Ekonomika – Ceny a odhady – Motorová vozidla, Ekonomika – Ceny a odhady – Movité věci, Ekonomika – Ceny a odhady – Nemovitosti, Zdravotnictví – Psychiatrie. Nakonec jsem si vybral obor Ekonomika – Ceny a odhady – Nemovitosti, který jsem zjednodušeně zpracoval.

Tabulka č. 7: Počty vypracovaných posudků v odvětví Ceny a odhady specializace Nemovitosti za rok 2005 v Jihomoravském kraji

Statistika 2005	06 - Ekonomika, 0602 - Ceny a odhady - Nemovitosti	
1.	Celkový počet znalců - fyzických osob	661
2.	Celkový počet podaných znaleckých posudků	64548
3.	Z celkového počtu posudků vyžádáno	
	a) státními orgány celkem	9146
	z toho orgány policie	51
	orgány stát. zastupitelství	30
	soudy v trestním řízení	25
	soudy v občanskoprávním řízení	1088
	soudy v obchodních věcech	160
	jinými orgány státní správy a samosprávy	7792
	b) ostatními právníckými osobami, podnikateli a fyzickými osobami vykonávající samostatně výdělečnou činnost	11349
	c) občany	44053
4.	Méně než 5 posudků nebo žádný posudek vykazuje (znalců)	19

Tabulka č. 8: Počty vypracovaných posudků v odvětví Ceny a odhady specializace Nemovitosti za rok 2006 v Jihomoravském kraji

Statistika 2006	06 - Ekonomika, 0602 - Ceny a odhady - Nemovitosti	
1.	Celkový počet znalců - fyzických osob	667
2.	Celkový počet podaných znaleckých posudků	61639
3.	Z celkového počtu posudků vyžádáno	
	a) státními orgány celkem	7641
	z toho orgány policie	31
	orgány stát. zastupitelství	54
	soudy v trestním řízení	44
	soudy v občanskoprávním řízení	885
	soudy v obchodních věcech	156
	jinými orgány státní správy a samosprávy	6471
	b) ostatními právníckými osobami, podnikateli a fyzickými osobami vykonávající samostatně výdělečnou činnost	11063
	c) občany	42935
4.	Méně než 5 posudků nebo žádný posudek vykazuje (znalců)	75

Tabulka č. 9: Počty vypracovaných posudků v odvětví Ceny a odhady specializace Nemovitosti za rok 2007 v Jihomoravském kraji

Statistika 2007	06 - Ekonomika, 0602 - Ceny a odhady - Nemovitosti	
1.	Celkový počet znalců - fyzických osob	663
2.	Celkový počet podaných znaleckých posudků	58674
3.	Z celkového počtu posudků vyžádáno	
	a) státními orgány celkem	7889
	z toho orgány policie	54
	orgány stát. zastupitelství	26
	soudy v trestním řízení	15
	soudy v občanskoprávním řízení	1128
	soudy v obchodních věcech	216
	jinými orgány státní správy a samosprávy	6450
	b) ostatními právníckými osobami, podnikateli a fyzickými osobami vykonávající samostatně výdělečnou činnost	11994
	c) občany	38791
4.	Méně než 5 posudků nebo žádný posudek vykazuje (znalců)	86

Tabulka č. 10: Počty vypracovaných posudků v odvětví Ceny a odhady specializace Nemovitosti za rok 2008 v Jihomoravském kraji

Statistika 2008	06 - Ekonomika, 0602 - Ceny a odhady - Nemovitosti	
1.	Celkový počet znalců - fyzických osob	658
2.	Celkový počet podaných znaleckých posudků	49321
3.	Z celkového počtu posudků vyžádáno	
	a) státními orgány celkem	7391
	z toho orgány policie	64
	orgány stát. zastupitelství	69
	soudy v trestním řízení	11
	soudy v občanskoprávním řízení	1029
	soudy v obchodních věcech	114
	jinými orgány státní správy a samosprávy	6104
	b) ostatními právníckými osobami, podnikateli a fyzickými osobami vykonávající samostatně výdělečnou činnost	12790
	c) občany	29140
4.	Méně než 5 posudků nebo žádný posudek vykazuje (znalců)	99

Tabulka č. 11: Počty vypracovaných posudků v odvětví Ceny a odhady specializace Nemovitosti za rok 2009 v Jihomoravském kraji

Statistika 2009	06 - Ekonomika, 0602 - Ceny a odhady - Nemovitosti	
1.	Celkový počet znalců - fyzických osob	656
2.	Celkový počet podaných znaleckých posudků	42229
3.	Z celkového počtu posudků vyžádáno	
	a) státními orgány celkem	6320
	z toho orgány policie	44
	orgány stát. zastupitelství	53
	soudy v trestním řízení	10
	soudy v občanskoprávním řízení	943
	soudy v obchodních věcech	139
	jinými orgány státní správy a samosprávy	5131
	b) ostatními právníckými osobami, podnikateli a fyzickými osobami vykonávající samostatně výdělečnou činnost	11711
c) občany	24198	
4.	Méně než 5 posudků nebo žádný posudek vykazuje (znalců)	111

Tabulka č. 12: Počet posudků, které by měl znalec vypracovat v odvětví Ceny a odhady specializace Nemovitosti

Rok	Celkem posudků	Počet znalců	Průměrný počet posudků za rok
Rok 2005	64548	661	98
Rok 2006	61639	667	92
Rok 2007	58674	663	88
Rok 2008	49321	658	75
Rok 2009	42229	656	64
Celkový počet:			418
Průměrný počet posudků:			84

Z informací získaných na krajském soudě jsem si vybral celkový počet posudků za každý rok a vydělil počtem znalců, kteří v tom roce byli zapsaní. Učinil jsem tak za každý rok. Výsledky jsem následně sečetl a vydělil počtem let, aby mi vyšel průměrný počet posudků na znalce. Průměrný znalec vytvořil za 5 let 84 posudků za rok. Redukce by mohla vypadat následovně. U znalce, který vykonal za poslední 5 let 84 posudků za rok, by měl být přezkoumán poradním sborem pod krajským soudem nebo komisí sestavenou ze znalců fungujících znaleckých komor a případně mu odebrána funkce znalce.

4.6 VÝŠE ZNALEČNÉHO

Mezi nejpálčivější problémy v soudním znalectví je v současné době otázka výše znalečného. Poslední úprava výše znalečného proběhla v roce 2006, kdy odměna byla navýšena o část odpovídající dani z přidané hodnoty. V porovnání s odměnami kolegů advokátů, notářů a exekutorů jsou opravdu nedůstojné, přestože výsledky prací těchto profesí mohou mít obdobné dopady na soudní líčení. Znalecké posudky jsou vytvářeny, nebojím se použít slovo, špičkami ve svém oboru, neboť znalecký posudek je často hlavním důkazem při rozhodování soudu. Každý má za svou vykonanou práci nárok na patřičnou odměnu. Nízké znalečné může v budoucnu zapříčinit nedostatek znalců např. ve zdravotnictví. Jako důkaz klesající tendence znalecké činnosti přikládám tabulku o počtech znalců v celé České republice v jednotlivých oborech od roku 2007-2010:

Tabulka č. 13: Počty znalců v České republice rok 2007-2010 ⁶⁾

č.	Základní obor	Odvětví	2007	2008	2009	2010	Nárůst 2007-2010	Nárůst 2007-2010 v %
1	Bezpečnost práce	-	135	134	120	116	-19	-14,1
2	Čistota ovzduší	-	54	52	44	41	-13	-24,1
3	Doprava	Doprava letecká, Doprava městská, Doprava silniční, Doprava lodní, Doprava železniční, Skladiště a překladiště	413	417	403	393	-20	-4,8
		Z toho: Doprava silniční	359	363	352	344	-15	-4,2
		Doprava městská	271	277	278	272	1	0,4
4	Drahé kovy a kameny (zkoušení pravé ryzosti)	-	44	45	43	41	-3	-6,8
5	Dřevo - zpracování	-	61	60	60	59	-2	-3,3

6	Ekonomika	Řízení, plánování a organizace ekonomiky, Ceny a odhady, Dodavatelsko-odběratelské vztahy, Investice, Mzdy, Peněžnictví a pojišťovnictví, Racionalizace, Správa národního majetku, Účetní evidence, Ekonomická odvětví různá	7361	7236	7134	7078	-283	-3,8
		Z toho ceny a odhady: nemovitostí	3178	3141	3100	3089	-89	-2,8
		movitých věcí	126	468	166	162	36	28,6
		motorových vozidel	521	517	942	927	406	77,9
		strojů	520	492	491	491	-29	-5,6
		podniků	120	302	247	256	136	113,3
7	Elektronika	-	169	160	156	156	-13	-7,7
8	Elektrotechnika	-	245	236	226	227	-18	-7,3
9	Energetika	-	112	111	109	105	-7	-6,3
10	Geodézie a kartografii	-	59	58	53	54	-5	-8,5
11	Hutnictví	-	18	18	13	16	-2	-11,1
12	Chemie	Hmoty umělé, Hnojiva strojená, Léčiva (výroba), Vlákná umělá, Chemická odvětví různá	89	88	91	86	-3	-3,4
13	Jaderná fyzika	-	1	1	1	1	0	0,0
14	Keramika	Porcelán	6	6	5	5	-1	-16,7
15	Kriminalistika	-	86	90	93	97	11	12,8
16	Kybernetika	Výpočetní technika	140	141	139	140	0	0,0
17	Kůže a kožešiny (zpracování)	-	31	31	26	30	-1	-3,2
18	Lesní hospodářství	Myslivost, dříví - těžba	250	213	214	212	-38	-15,2
19	Meteorologie	-	4	4	4	4	0	0,0
20	Obaly	-	3	2	2	2	-1	-33,3
21	Ochrana přírody	-	176	178	176	177	1	0,6
22	Paliva	-	13	12	10	11	-2	-15,4
23	Papír	Papír - výroba, Papír - zpracování	4	3	3	2	-2	-50,0
24	Patenty a vynálezy	-	94	91	82	78	-16	-17,0
25	Písmoznalectví	-	20	20	19	21	1	5,0

26	Potravinářství	Cukrovarnictví, Konzervování potravin, Lihoviny pálené, Maso - zpracování, Nápoje nealkoholické, Pekařství, Pivovarnictví, Potravinářská odvětví různá, Tuky jedlé, Zkoumání potravin	31	30	28	27	-4	-12,9
27	Požární ochrana	-	76	77	73	73	-3	-3,9
28	Právní vztahy k cizině	-	4	5	4	4	0	0,0
29	Projektování	-	114	111	103	98	-16	-14,0
30	Ropa - zpracování	-	1	1	1	1	0	0,0
31	Sklo	-	6	5	5	6	0	0,0
32	Služby	-	16	16	18	18	2	12,5
33	Spoje	-	32	31	32	32	0	0,0
34	Sport	Sport - provozování, Sportovní zařízení	38	41	44	44	6	15,8
35	Stavebnictví	Inženýrské stavby, Stavební materiály, Stavby dopravní, Stavby důlní a těžební, Stavby energetických zařízení, Stavby obytné, Stavby průmyslové, Stavby vodní, Stavby zemědělské, Stavební odvětví různá	1829	1813	1785	1716	-113	-6,2
36	Strojírenství	Strojírenství těžké, Strojírenství všeobecné	1096	1079	1053	1027	-69	-6,3
37	Střelivo a výbušniny	-	63	61	57	52	-11	-17,5
38	Školství a kultura	Pedagogika, Psychologie, Estrády a varieté, Film, Rozhlas, Televize, Tisk, Umění dramatické, Umění hudební, Umění literární, Umění výtvarné	297	296	291	282	-15	-5,1
39	Tabák	-	2	3	3	3	1	50,0
40	Tarifní dopravní	-	0	0	0	0	0	0,0
41	Technické obory (různé)	-	237	229	226	220	-17	-7,2
42	Těžba	Geologie, Minerální prameny, Plyn zemní, Těžba nafty, Těžba nerostů	176	170	169	168	-8	-4,5
43	Textilie	-	27	25	27	26	-1	-3,7
44	Tiskařství	-	2	2	3	3	1	50,0
45	Umělecká řemesla	-	41	41	40	40	-1	-2,4
46	Vodní hospodářství	Čistota vody, Meliorace, Rybářství a rybníkářství	163	159	153	151	-12	-7,4

47	Zařízení národní obrany a bezpečnosti	-	3	4	4	4	1	33,3
48	Zdravotnictví	Epidemiologie, Farmakologie, Genetika, Hematologie, Hygiena, Chirurgie, Interna, Ortopedie, Pediatrie, Porodnictví, Pracovní úrazy a nemoci z povolání, Psychiatrie, Sexuologie, Soudní lékařství, Toxikologie, Zdravotnická odvětví různá	1428	1413	1417	1410	-18	-1,3
		Z toho: Soudního lékařství	81	84	85	84	3	3,7
49	Zemědělství	Chmelařství, ovocnářství a zahradnictví, Včelařství, Veterinářství, Vinařství, Výroba rostlinná, Výroba živočišná, Zemědělské odvětví různá	303	289	286	287	-16	-5,3
Celkem znalců			10 992	10 791	10 627	10 506	-486	-4,4

Jak je patrné z tabulky, počet znalců se od roku 2007 snížil o 486 znalců, což je snížení o 4,4%. Někomu to může připadat jako nicotné číslo, ale nadcházející zákon zvyšuje nervozitu mezi znalci. Nemalá skupina znalců uvažuje také o ukončení znalecké činnosti, pokud by byl nový zákon schválen v podobě, ve které se v současnosti nachází. V několika odvětvích je ale naopak vidět zvýšený nárůst znalců. Jsou to: Ekonomika – Ceny a odhady – Movité věci zvýšení o 36 znalců, což je o 28,6%; Motorová vozidla zvýšení o 406 znalců, což je o 77,9% a Podniků zvýšení o 136 znalců, což je o 113,3%.

Dle současných předpisů náleží znalci odměna podle náročnosti a míry odborných znalostí ve výši 100 Kč až 350 Kč za jednu hodinu práce. Za takovou odměnu pracují rádi znalci důchodového věku, pro které je to příjemný přivýdělek a znalci s čerstvě získanou znaleckou pečeti, kteří se v oboru teprve zapracovávají.

Zde narážím ze svého pohledu na jeden z problémů zavedení koncipientů – asistentů znalců, protože za tyto částky by asi málo kdo byl ochoten předávat své těžce nastřádané zkušenosti někomu cizímu a vychovávat si tak konkurenci.

⁶⁾ Zdroj [6], str. 35-36, tabulka: Ústav soudního inženýrství, Vysoké učení technické v Brně, Údolní 53,

602 00, Brno, *Soudní inženýrství, 1, ročník 21 - 2010*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2010. 48 s.

ISSN 1211-443X.

Co píše zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících:

Odměňování a náhrada nákladů

§ 17

(1) Znalec (tlumočnick) má za podání posudku (provedení překladu) právo na odměnu podle stanovených sazeb.

(2) Odměna se stanoví podle stupně odbornosti potřebného k provedení úkonu a podle množství účelně vynaložené práce. Odměna se může přiměřeně krátit, jestliže úkon nebyl proveden řádně nebo ve stanovené lhůtě.

(3) **Odměna stanovená podle předchozích odstavců se zvyšuje o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je znalec (tlumočnick) povinen z odměny odvést podle zvláštního právního předpisu [1](#)**.

§ 18

(1) Znalec (tlumočnick) má dále právo na úhradu nákladů, které účelně vynaložil v souvislosti se znaleckým posudkem (tlumočnickým úkonem).

(2) Náklady podle [odstavce 1](#) jsou zejména cestovní výdaje, náhrada ušlé mzdy při předvolání ke státnímu orgánu, náklady, které znalec uhradil podle [§ 14 odst. 2](#), věcné náklady a náklady spojené s přibráním pracovníků pro pomocné práce. Jestliže znalec (tlumočnick) přibral konzultanta, má nárok na náhradu nákladů s tím spojených jen tehdy, jestliže státní orgán, který jej znalcem (tlumočnickem) ustanovil, s přibráním konzultanta vyslovil souhlas.

(3) Vůči organizaci, u níž znalec (tlumočnick) je v pracovním poměru, nemá při předvolání ke státnímu orgánu nárok na náhradu mzdy.

§ 19

(1) Odměnu a náhradu nákladů je znalec (tlumočnick) povinen vyúčtovat zároveň s podáním posudku (provedením tlumočnického úkonu). Její výši určí orgán, který ustanovil znalce (tlumočnicka).

(2) Krajský soud, v jehož seznamu je znalec (tlumočnick) zapsán, dohlíží na úměrnost a úplnost účtovaných odměn občasnými kontrolami.²⁾

²⁾ Zdroj [2], Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

A co píše prováděcí vyhláška č. 37/1967 Sb.:
Část IV

Odměny a náhrady nákladů za znalecké posudky

(tlumočnické úkony)

§ 16

Sazby odměn za znalecké posudky

Odměna za znalecký posudek činí podle jeho náročnosti a podle míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit, za jednu hodinu práce 100 až 350 Kč.³⁾

Poslední dobou se rozmáhá, jak ze stran soudů, tak ze stran policie, snaha o šetření a snižování hodinových sazeb na hranici 150 – 200,- Kč/hodina. Děje se to, že znalec je předem osloven příslušným orgánem, který po něm chce vědět přesnou částku za posudek. Znalec samozřejmě nemá v danou chvíli představu o rozsahu posudku. Příslušné orgány totiž mají stanoveny finanční limity pro znalecké posudky. Pokud jsou vyčerpány, tak nemohou znalecké posudky znalci zadat.

Opatření, kterým by se dal řešit problém je vytvoření sazebníku, jako mají advokáti, notáři nebo lékaři, kde budou uvedeny ceny za přípravu, studium a další náležitosti. Další možností je dohoda mezi subjektem žádající posudek a znalcem, kteří by se domluvili na smluvní ceně za posudek, avšak v zákoně by měla být ustanovena doporučená cena za posudek (dle obtížnosti a vzdělání znalce).

³⁾ Zdroj [3], Vyhláška č. 37/1967 Sb., o provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

Dle došlých odpovědí by se minimální sazba (taxa) měla pohybovat v rozmezí 500 - 1000,- Kč/hodina započaté práce podle obtížnosti, složitosti případu a oboru. V ocenění by se mohlo také zohlednit i to, že znalec vykonává svou činnost bez větších problémů (podává kvalitní posudky) a léta praxe. V zahraničí např. Německo, Anglie, USA,... dosahují honoráře až 1/3 odhadu nebo průměrně 20% z odhadu. Pro představu zde uvádím několik příkladů honorářů za různé pracovní činnosti z praxe:

- znalci ze Slovenska mají po přepočtu 600,- Kč/hod,
- pedikúra 180,- Kč/30 minut,
- advokát cca 1000,-Kč/hodina,
- autoservis 800,- Kč/hodina,
- oprava plynového kotle 300,- Kč/25 minut,
- hodina rutinní práce klinického psychologa je hodnocena zdravotními pojišťovnami 586,88,- Kč.

Laické veřejnosti přijde hodinová sazba přiměřená, ale v této ceně jsou schovány i jiné náklady, než které může znalec vymáhat po soudu.

Co vše obsahují náklady znalce:

- pronájem a správa kanceláře, úhrada záloh za energie a internetové připojení,
- koupě, správa, údržba a modernizace počítače a jeho vybavení, měřících zařízení apod.,
- vzdělávací kurzy, atestace, návštěva různých odborných seminářů a koupě studijních materiálů,
- přístup k ČSN a ČSN EN, dálkový přístup na katastr nemovitostí atd.,
- daň, sociální a zdravotní pojištění,
- režie,
- mohla by být zohledněna i taxa za zhotovení jednotlivých snímků do znaleckého posudku.

Po těchto nákladech ze znalečného mnoho nezbude a znalci si výše uvedené platí z části ze své vlastní kapsy, protože všechny náklady nejsou pokryty. Bylo by přinejmenším vhodné, aby znalec měl náklady, které vynaložil na znalecký posudek pokryté. Znalec má většinou i jiný příjem kvůli úhradě životních potřeb. Často se znalci nazývají „nadšenci“ a ve většině případů se není čemu divit. Je několik vyvolených, kteří se činností znalce dokážou uživit. Nedostatečná výše a pozdní proplácení je jeden z důvodů, proč znalci odmítají vyhotovení posudků. Znalec může být v časové tísní z důvodu plněním svých pracovních povinností, které jej živí.

Z těchto důvodů se děje navyšování odpracovaného času. Různě se upravují počty hodin apod., aby znalec obdržel mírně odpovídající odměnu. Pro znalce je to nedůstojné a mnoho se jich za tuto činnost stydí. Samozřejmě, že znalci navyšování i zneužívají ke svému obohacení, ale zamezit zbytečnému a neodpovídajícímu nadhodnocení znalcem požadované odměny je prakticky nemožné. Na druhou stranu si soud navyšování odměn kompenzuje neodborným krácením odměn a není se čemu divit, že justice pracuje tak, jak pracuje.

4.7 TERMÍNY K PROPLACENÍ ZNALEČNÉHO

V zákoně by mělo být ustanoveno pro soudy, orgány činné v trestním řízení i státní správu splatnost za znalecký posudek. V usnesení pro vypracování znaleckého posudku je stanovena lhůta vypracování obvykle 30 dnů. Pokud do tohoto termínu znalec posudek neodevzdá, zaplatí pokutu 50 000 Kč. Běžné termíny vyplacení znalečného soudy je půl roku až dva roky. Není problém dostat znalečné po 7 nebo 13 letech a to i po opakovaných urgencích. Mimo toho se mohou soudící strany do nekonečna odvolávat na posudek a jeho úhradu zpochybňovat anebo se záměrně vyhýbají součinnosti se znalcem. V opodstatněných případech by se mohlo stanovit, že u ohledání např. nemovitosti nemusí být zúčastněny obě strany sporu. Komplikuje to setkání na místě činu a bývá to zneužíváno při řízení. V některých případech při ohledání věci znalci nikoho nepotřebují. Jindy je ohledání zbytečné, protože je dostatečná dokumentace nebo věc doličná již není na místě.

Kvůli nepravdělnému vyplacení znalečného znalci platí náklady spojené s vypracováním posudku ze své kapsy, úhrady jsou v nedohlednu a znalci tak dotují soudy a stát. Je z toho vidět nerovnoměrné postavení znalce jako otroka státu. Vyplacení znalečného je dalším důvodem, proč znalci raději pracují pro soukromou klientelu než státní orgány.

Pro některé znalce může být pozdní proplácení znalečného likvidační, protože mají na posudek vysoké náklady. Je to velké mínus pro znalce i pro pružnost soudního řízení, jelikož znalec většinou může znaleckou práci vykonávat mimo své hlavní zaměstnání. Kupodivu je, že některé soudy dokážou vyplatit znalečné skoro okamžitě a některé ne. Doba splatnosti znalečného by mohla být buď v době do 30 dnů, nebo do 3-6 měsíců od uznání znalečného anebo by byla možnost zálohy ve výši 60% předpokládaného znalečného – podle povahy líčení a předpokládané náročnosti. Pokud by splatnost byla porušena, zadavatel by byl sankciován stejně, jak je uvedeno v usnesení znalce při přidělení posudku.

4.8 KRÁCENÍ ZNALEČNÉHO

Jak vyplacení znalečného funguje? Společně s posudkem se na soud zašle vyúčtování, které musí schválit soud, vydat usnesení, kterým ho přiznává nebo snižuje. Poté se mohou odvolat soudící strany. Je už pravidlem, že každý kdo má právního zástupce se odvolává proti výši odměny a výdajům, protože nikomu se nechce přeci platit. Nehledě na to, že když chce někdo soud zdržovat, tak se tímto daří zdržovat. Jiným důvodem pro advokáta jsou další peníze od klienta za napsání odvolání atd. Dále soud znalečné bez námitek vyplatí anebo ho dle svého uvážení sníží někdy až o 50%.

Často se krácení znalečného týká např. za studium spisu. Ze strany soudu se na toto nahlíží jako na nezávaznou četbu. Krácení znalečného je ale paradoxu. Soud si přizve pro vydání konečného rozhodnutí znalce z důvodu, protože sám problematice natolik nerozumí. Přitom ale ví, kolik hodin je potřebných k vypracování posudku. Námítky na výši znalečného ze strany soudů a snížení znalečného by měl řešit zodpovědný orgán (např. komora znalců), který by na základě šetření vydala rozhodnutí o správnosti nebo nesprávnosti podané námítky na vyúčtování. Znalci pracují s mnohamilionovými hodnotami a znalečné přece patří do nákladu sporu nebo trestního řízení, hrazené stranami anebo obviněným. Nedůslednost státu v tomto vymáhání již není věcí znalce.

Pokud chce znalec vypracovat posudek opravdu zodpovědně, musí mu dát určitou formu. Stráví nad tím o mnoho více hodin, než může vůbec vykázat. A když potom vykáže např. 6 hodin, tak mu soud, který si posudek vyžádal, ještě o 2 hodiny zkrátí. Potom se není čemu divit, že nikdo nemá zájem dělat posudky, které jsou skutečně náročné po obsahové i formální stránce a finanční efekt z toho není žádný.

V cestovních náhradách nefiguruje náhrada za ztrátu času strávenou na cestě na místo vykonání místního šetření nebo ohledání. V praxi, při podávání znaleckého posudku před soudem, často znalec ztratí celý den a pracuje třeba hodinu.

4.9 JMENOVÁNÍ A ODVOLÁNÍ

Zde na začátku uvedu, co je o jmenování a odvolání znalce napsáno v zákoně č. 36/1967 Sb. a vyhláškou č. 37/1967 Sb.

Ze zákona č. 36/1967 Sb.:

Jmenování znalců a tlumočnicků

§ 3

(1) Znalce (tlumočnický) jmenuje pro jednotlivé obory (jazyky) ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu v rozsahu, v němž je ministrem spravedlnosti k tomu pověřen.

(2) Tlumočnickům pro jazyky jsou na roveň postaveni tlumočníci pro styk s osobami hluchoněnými.

§ 4

(1) Jmenovat znalcem (tlumočnickem) lze toho, kdo:

a) je československým státním občanem,

b) má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru (jazyka), v němž má jako znalec (tlumočnick) působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou (tlumočnickou) činnost, jde-li o jmenování pro obor (jazyk), v němž je taková výuka zavedena,

c) má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou (tlumočnickou) činnost může řádně vykonávat,

d) se jmenováním souhlasí.

(2) V odůvodněných případech může ministr spravedlnosti prominout podmínku československého státního občanství.

§ 5

(1) Ke jmenování znalcem (tlumočnickem) dojde na základě výběru mezi osobami, které splňují podmínky pro jmenování.

(2) Návrhy na jmenování znalce (tlumočnicka) mohou podat státní orgány, vědecké instituce, vysoké školy, dále organizace, u nichž pracují osoby přicházející v úvahu, jakož i příslušné orgány společenských organizací, jestliže to vyplývá z úkolů těchto organizací. Znalcem (tlumočnickem) může být jmenován též ten, kdo sám o jmenování požádá.

(3) Orgány a organizace uvedené v odstavci 2, jakož i sbory pro znalecké otázky (§ 16) se na žádost ministra spravedlnosti, popřípadě předsedy krajského soudu vyjadřují, zda navrhovaný znalec (tlumočnick) splňuje podmínky pro jmenování.

§ 6

(1) Znalec (tlumočnick) je povinen složit slib do rukou toho, kdo jej jmenoval.

(2) Slib zní: "Slibuji, že při své znalecké (tlumočnické) činnosti budu přesně dodržovat právní předpisy, že znaleckou (tlumočnickou) činnost budu konat nestranně podle svého nejlepšího vědomí, že budu plně využívat všech svých znalostí a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu znalecké (tlumočnické) činnosti dozvěděl."

§ 7

(1) Jmenovaní znalci (tlumočníci) se po složení slibu zapisují do seznamu znalců a tlumočnicků.

(2) Seznamy znalců a tlumočnicků vedou krajské soudy, v jejichž obvodu má znalec (tlumočnick) trvalé bydliště.

(3) Ústřední seznam znalců a tlumočnicků vede ministerstvo spravedlnosti; seznam se zasílá pověřenectvu Slovenské národní rady pro spravedlnost a krajským soudům.

(4) Seznamy znalců a tlumočnicků jsou veřejně přístupné.

Výkon znalecké (tlumočnické) činnosti

§ 20 Odvolání znalce (tlumočnicka)

Orgán, který znalce (tlumočnicka) jmenoval, jej odvolá a zařídí jeho vyškrtnutí ze seznamu, jestliže

a) se dodatečně ukáže, že nebyly splněny podmínky pro jeho jmenování, anebo jestliže tyto podmínky odpadly,

b) po jmenování nastaly skutečnosti, pro které znalec (tlumočnick) nemůže svou činnost trvale vykonávat,

c) znalec (tlumočnick) přes výstrahu neplní nebo porušuje své povinnosti,

d) organizace, u níž je znalec (tlumočnick) zaměstnán, prokáže, že mu znalecká (tlumočnická) činnost brání v řádném výkonu povinností vyplývajících z pracovního poměru,

e) znalec (tlumočnick) požádá o své odvolání.²⁾

A ve vyhlášce č. 37/1967 Sb.:

Jmenování a odvolávání znalců a tlumočnicků

(1) Ministr spravedlnosti jmenuje a odvolává pro jednotlivé obory znalecké činnosti a pro odvětví těchto oborů znalce (tlumočnicky), kteří jsou pracovníky ústředních orgánů, vysokých škol, vědeckých a výzkumných ústavů, a dále ty, kteří jsou označení (§ 2) ústředními orgány. Dále jmenuje znalce z oboru práva pro oblast právních vztahů k cizině, jakož i znalce (tlumočnicky), u nichž si jmenování a odvolání vyhradil. Tlumočnicky ve věcech, kde jsou předmětem jednání skutečnosti tvořící předmět státního tajemství, jmenuje ministr spravedlnosti v součinnosti s ministrem vnitra, popřípadě ministrem národní obrany.

(2) Předsedy krajských soudů pověřuje ministr spravedlnosti jmenováním a odvoláváním znalců (tlumočnicků) v ostatních případech; příslušný je předseda krajského soudu, v jehož obvodu má znalec (tlumočnick) bydliště.³⁾

²⁾ Zdroj [2], Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnických, ve znění pozdějších předpisů

³⁾ Zdroj [3], Vyhláška č. 37/1967 Sb., o provedení zákona o znalcích a tlumočnických, ve znění pozdějších předpisů

Otázka upřesnění jmenování a případného odvolání, je dnes prakticky na svévůli soudů, vč. odvolávání chybujících znalců. Příklad, kdy znalec měl být odvolán. Subjekt X si koupil od města stavební parcelu, kterou znalec ohodnotil vyhláškou o 100% draž. Nesprávnost ceny byla potvrzena dvěma znalci, jeden pro subjekt a druhý pro soud, který subjekt vyhrál, ale znalec působí dál.

Jak je výše uvedeno u jmenování znalce, pro získání kulatého razítka je potřebné:

- Československé státní občanství – dnes přežitek z dřívějších dob, fungující EU umožňuje volný pohyb pracovních sil, takže proč ne občan EU. Zde budu citovat jednoho kolegu znalce: *„Kvalitu sobí kůže muže lépe určit znalec ze Švédska než ČR.“*
- Se jmenováním souhlasí - bez připomínek.
- Má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou (tlumočnickou) činnost může řádně vykonávat – především by měl mít morální předpoklady a čistý trestní rejstřík.
- Má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru (jazyka), v němž má jako znalec (tlumočnick) působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou (tlumočnickou) činnost, jde-li o jmenování pro obor (jazyk), v němž je taková výuka zavedena.

V posledním bodě chybí jasná kvalifikační předpoklady týkající se vzdělání. Např. znalce z oboru oceňování nemovitostí měl vykonávat absolvent fakulty stavební (mimo absolventů fakulty stavební vykonávají znaleckou činnost v oboru oceňování nemovitostí absolventi právnických fakult, ekonomických fakult, atd.). Byla by možná výjimky po řádném přezkoušení. Rovněž řádné vzdělání nelze nahradit žádným kurzem. Je např. docela úsměvné, když člověk oceňující nemovitosti nepozná rozdíl mezi okny zdvojenými a dvojitými, tvar střechy nebo nezná základní prvky krovu.

Praxe. Slovo znalec pochází ze slova „znáti“. Znalec musí mít nejenom teoretické znalosti, ale i zkušenosti v tomto oboru. Musí jít pod povrch problému a vidět i to, co je neviditelné. Musí se do problému celý vložit a celý ho vyřešit. Praxe mimo vzdělání tvoří hlavní složku k předpokladu úspěšného jmenování a vykonávání znalecké činnosti. Jenže, např. dostat se k praxi v oboru Ekonomika – Ceny a odhady – Nemovitostí je skoro nemožné.

Ze své zkušenosti zde stručně popíši, jak se dostat k praxi. Na začátku je pevné odhodlaní a rozhodnutí, že se jednou chce člověk věnovat znalecké činnosti. Pak přichází ta nejtěžší fáze a to je, kdo se budoucího znalce ujme. Nejjednodušší je navštívit stránky www.justice.cz a vyhledat si znalce působící v oboru a odvětví, ve kterém chce budoucí znalec působit. Ohlasy jsou většinou minimální, ale když má člověk štěstí, jeden nebo dva znalci se ozvou. Větší šance je oslovení znaleckých ústavů, které jsou také na výše uvedených internetových stránkách. Většina oslovených znalců je však již zainteresována v některém ze znaleckých ústavů. Text, kterým se oslovuje znalec, by měl být jasný, stručný a k věci. Nejvhodnějším způsobem oslovení je e-mailem, protože pokud byste oslovili najednou 50 znalců telefonicky, asi by se Vám další měsíc nelíbil účet za telekomunikační služby. Znalec Vás buď kontaktuje telefonicky, e-mailem nebo se nikdo neozve. Pokud se ozve, tak pak záleží na jednotlivci, jak se ujme příležitosti.

Jmenování by měli být špičkoví odborníci. Délka praxe by se měla pohybovat mezi 5-10 lety dle oboru a náročnosti (krajský soud v Plzni vyžaduje 5 let praxe v oboru) a minimální věk 28 – 30 let. Čerství absolventi vysokých škol nemají potřebné zkušenosti v daném oboru, aby mohli hned po ukončení studia začít plnit funkci znalce. Vidím to kolem sebe. Pokud člověk žádá o práci a nemá žádné zkušenosti z praxe, ve většině případů dá zaměstnavatel přednost středoškolákovi s 5 nebo 6 roky praxe, než vysokoškolákovi bez praxe. Chci tím jen poukázat na to, že praxe je stejně důležitá a možná i důležitější než vzdělání, někdy na pochybných vzdělávacích institucích.

Znalec by měl mít pracovní poměr v oboru během výkonu znalecké činnosti, nebo být zaměstnán jako znalec na plný úvazek a prokazatelně navštěvovat kurzy dalšího vzdělávání. Mezi dnešními znalci jsou propastné rozdíly. Jsou tu znalci se středoškolským vzděláním, kteří nenavštěvují semináře ani neabsolvovali postgraduální studium (pokud pro jejich obor existuje). Sami se nevzdělávají nebo se vyhýbají buď úmyslně, nebo neúmyslně vyhotovování znaleckých posudků pro státní orgány. Tyto kombinace platí samozřejmě i pro vysokoškoláky.

Znalec by se měl mimo jiného orientovat v právních normách, jenž potřebuje k výkonu znalecké činnosti. Vyskytují se i znalci, kteří se v právních normách nevyznají a mnohdy jim značná odborná či profesní znalost nemusí být dostačující.

Často se u jmenování objevují různé druhy protekcí anebo záměrná snaha, aby znalec nebyl jmenován. Znalci by měli být jmenováni podle toho, kde zrovna mají trvalé bydliště.

Pro příklad znalec má zapsané trvalé bydliště v Liberci, ale žije a pracuje v Praze. V severočeském kraji, do kterého spadá Liberec, je jednodušší se dostat ke znalecké činnosti než v Hlavním městě Praha.

4.10 ZNALEC, ODHADCE A KVALIFIKOVANÝ ODHADCE

Většina laická veřejnosti nedělá rozdíly mezi znalci a odhadci. Většinou si myslí, že je to jedna a tatáž osoba, která odhadne obvyklou hodnotu nemovitosti. Více o rozdílech mezi znalcem, odhadce a kvalifikovaným odhadcem je popsán v příloženém článku z časopisu soudní inženýrství:

S pojmy jako odhadce, kvalifikovaný odhadce nebo znalec se setkáváme neustále, avšak ne všichni – a to i z řad odborné veřejnosti – vědí, co se opravdu pod těmito termíny skrývá a jaká jsou pro ně kritéria.

V rámci České republiky se převážně setkáváme s pojmy znalec a odhadce. Tyto dvě základní profese týkající se oceňování majetku laická veřejnost často nerozlišuje. Přitom rozdíl mezi znalcem a odhadcem je zřejmý už z hlediska zákonů, které se vztahují k jednotlivým činnostem. Jedním ze základních zákonů pro jmenování a činnost znalce je zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, zatímco podmínky výkonu profese odhadce majetku upravuje především zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Z výše uvedených zákonů jsou jasné alespoň základní rozdíly. Znalecká činnost není živnost, jako je to v případě odhadce. Znalec musí být pro svoji činnost jmenován, na rozdíl od odhadce, kterému stačí ohlásit příslušnou živnost, pokud ovšem splňuje zákonem stanovené požadavky. Avšak nejpodstatnější odlišnost spočívá především v tom, že pouze znalec (soudní znalec) je oprávněn vykonávat znaleckou činnost před státními orgány. Může také provádět znaleckou činnost pro potřebu občanů nebo organizací, musí ale jít o potřebu spojenou s právními úkony těchto subjektů. V opačném případě se nejedná o znaleckou činnost, ale pouze o posudek či vyjádření se k problému.

Zatím co výše uvedené termíny se v České republice běžně používají, s pojmem kvalifikovaný odhadce se v současné době setkáváme spíše jen v souvislosti s mezinárodními předpisy a standardy pro oceňování majetku. Pro výklad uvedených termínů jsou stěžejní dva hlavní standardy mezinárodních organizací, a to mezinárodního výboru pro oceňovací

standards IVSC [The International Valuation Standards Committee] a evropské společnosti odhadcovských asociací TEGoVA [The European Group of Valuers Associations], které jsou ve světě uznávány a jejichž cílem je především dosáhnout celosvětové harmonizace v oblasti oceňování majetku. Jedním ze způsobů, kterým se snaží tyto organizace dostat svých závazků, je právě objasnění terminologie užívané v těchto profesích.

Prvních z těchto standardů je standard IVS 2007 [International Valuation Standards], který vydala IVSC, a druhým je v současné době nejaktuálnější standard EVS 2009 [European Valuation Standards], vydaný organizací TEGoVA.

Standards IVS 2007 neřeší otázku kvalifikovaného odhadce, jako je tomu u standardu EVS 2009, pouze v rámci profesního kodexu definují odhadce jako osobu, která má k oceňování majetku potřebnou kvalifikaci, schopnosti a zkušenosti. Je zde samozřejmě uvedeno, že právní předpisy některých států stanoví jako podmínku pro zahájení činnosti odhadce udělení licence nebo certifikace nezávislým orgánem.

Jednotlivá kritéria základní definice jsou samozřejmě blíže specifikována, avšak ne zrovna vyčerpávajícím a detailním způsobem. Pokud rozšíříme tuto definici o veškeré další informace, tak ze standardů vyplývá, že odhadcem by měla být osoba s dobrou pověstí, která:

- Dosáhla požadovaného vysokoškolského vzdělání v daném oboru v akreditovaném vzdělávacím zařízení nebo rovnocenné vysokoškolské vzdělání;
- Má přiměřenou praxi a je způsobilá v oceňování příslušné kategorie majetku na trhu;
- Zná metody potřebné ke spolehlivému ocenění majetku, rozumí jim a umí správně použít;
- je členem uznávané národní profesní oceňovací organizace;
- v průběhu své praxe se zúčastňuje programu odborného vzdělávání;
- dodržuje všechny požadavky profesního kodexu standardů IVS

Z výše uvedeného není například zcela jasné, jaké zkušenosti jsou konkrétně požadovány nebo jak dlouho by měly být praxe v případě dosažení daného typu vzdělání.

Standardy EVS 2009 se věnují otázce kvalifikovaného odhadce podstatně více než standardy IVS a TEGoVA v nich i blíže specifikuje podmínky týkající se vzdělání, např. MER [Minimum Educational Requirements]. Tyto podmínky bezesporu přispívají k lepšímu porozumění požadavkům nutným k výkonu profese a zároveň eliminují prostor k možnosti rozdílného výkladu jednotlivých kritérií.

Kvalifikovaným odhadcem je podle standardů EVS 2009 osoba, která je zodpovědná za přípravu ocenění a dohled nad ním a která nese odpovědnost za toto ocenění, za obsažené finanční údaje a také za další schválené účely. Dále by podle této definice, která se vztahuje také na odhadce pracující pro oceňovací společnosti, měla mít tato osoba dobrou pověst a měla by být schopna prokázat, že má jednu z možností:

- akademický titul, diplom z postgraduálního studia nebo jiný uznávaný doklad o vysokoškolské nebo odborné kvalifikaci zaměřené na oceňování majetku, který splňuje minimální požadavky na vzdělání (MER) stanovené organizací TEGoVA, a alespoň dva roky praxe v oceňování majetku ve spojení s neustálým udržováním a zvyšováním svých znalostí prostřednictvím relativního programu dalšího vzdělání;*
- dlouholetou odpovídající praxí;*
- provedeno alespoň dvacet písemně vypracovaných ocenění nemovitého majetku za poslední dva roky, nebo jinak splňuje požadavky na udělení statusu REV [Recognised European Valuer], který zavedla rovněž organizace TEGoVA, aby mohla označovat (certifikovat) odhadce, kteří splňují vyšší kritéria než MER [Minimum Educational Requirements];*
- má dostatečné místní znalosti a zkušenosti v oceňování nemovitého majetku v dané lokalitě a kategorii majetku, který je předmětem ocenění. V případě, že některé znalosti nemá, musí to klientovi oznámit před přijetím zakázky na ocenění, a pokud i přesto klient souhlasí, tak zajistit dodatečnou kompetentní osobu, která tyto znalosti má;*
- má licenci k vykonávání činnosti odhadce nebo je členem profesní organizace, pokud to vyžadují právní předpisy daného státu;*
- splňuje veškeré zákonné, regulační, etické a smluvní podmínky vztahující se k ocenění;*
- vykonává svou činnost v souladu s předpisy a kodexem profesní praxe členských organizací TEGoVA, ke kterým odhadce patří a které mají zajišťovat dodržování*

minimálních standardů doporučených profesním kodexem TEGoVA u svých členů, pokud by to nebylo v rozporu s právními předpisy daného státu nebo EU;

- *má pojištění profesní odpovědnosti za škodu přiměřené prováděné oceňovací činnosti, pokud je takové pojištění komerčně dostupné a je požadováno členskou organizací.*

Definici majetkového odhadce uvedla Evropská komise v roce 1997 v pokynech členským státům v souvislosti se stanovením minimální prodejní ceny nemovitostí ve veřejném vlastnictví, která neobsahuje prvky státní podpory ve prospěch kupujících. Tato definice se příliš neliší od již výše uvedených definic a majetkový odhadce je v ní definován jako osoba s odpovídajícím vysokoškolským vzděláním a odpovídající praxí. V Úředním věstníku Evropské unie je uvedena v češtině v tomto znění:

„Majetkovým odhadcem se rozumí osoba s dobrou pověstí, která získala odpovídající akademický titul v uznávaném vzdělávacím zařízení nebo má rovnocennou vysokoškolskou kvalifikaci, má přiměřené zkušenosti a je způsobilá v oceňování pozemků a staveb podle místa a majetkové kategorie. Jestliže v některém členském státě neexistují odpovídající zavedené vysokoškolské kvalifikace, měl by být majetkový odhadce členem uznávané profesní organizace zabývající se oceňováním pozemků a staveb a být jmenován soudy nebo orgánem s rovnocenným statutem a vlastnit přinejmenším uznávané osvědčení a středoškolském vzdělání a být vyškolen na dostatečné úrovni s nejméně třemi lety praxe v oceňování pozemků a staveb a se znalostmi oceňování pozemků a staveb v dané lokalitě.

Způsob vzdělávání odhadců, kvalifikovaných odhadců či znalců je ve světě odlišný stejně jako zvyšování jejich kvalifikace během praxe nebo jejich certifikace. V této souvislosti se také můžeme setkat s nepřehledným množstvím titulů označujících kvalifikovaného odhadce nebo člena určité oceňovací organizace, které by ve většině případů měly zajišťovat určitou úroveň znalostí a zkušeností daného odhadce. Tyto tituly uváděné za jménem zatím mají převážně zahraniční znalci, ale samozřejmě je má možnost získat i český znalec nebo odhadce, což se několika desítkám znalců již podařilo. Orientace v těchto titulech je pro běžného odhadce dosti komplikovaná.

Jedním z nejčastějších titulů je MRICS (Member – člen), kterým uděluje svým členům Královská instituce diplomovaných odhadců [Royal Institution of Chartered Surveyors] – RICS. Tato nezávislá profesní organizace, která byla založena v roce 1868 ve Spojeném království, v současné době sdružuje přes 100 tisíc odborníků v oblasti nemovitostí a má své zastoupení v mnoha zemích světa včetně České republiky (od roku 2006). RICS tvoří

17 odborných skupin, z nichž jedna se zabývá oceňováním majetku. Tento členský titul mimo jiné garantuje podobně jako certifikace určitou úroveň znalostí a zkušeností v oblasti oceňování majetku, ale nejde o akademický titul, který lze získat vysokoškolským studiem. Ve Velké Británii má student po bakalářském studiu možnost studovat v jednoletém magisterském programu zaměřeném na oceňování nemovitosti a získat titul MA nebo MSc., což je obdoba našeho titulu Ing., avšak s tím rozdílem, že v České republice trvá magisterský program zpravidla o rok déle. Titul MRICS je však spojen až s členstvím v organizaci RICS a s dalším profesním vzděláním. Základním členským titulem je MRICS, přičemž v případě splnění veškerých podmínek RICS a dosažení potřebné praxe lze získat titul FRICS (Fellow – společným), což je v RICS nejvyšší možná úroveň vzdělání, odbornosti a kvalifikace.

Obdobou titulu MRICS je v současné době například již výše uvedený titul uznávaného evropského odhadce, označovaného titulem REV [Recognised European Valuer], který zavedla organizace TEGoVA pro jednotlivé odhadce svých členských organizací, aby rozlišila znalce a odhadce splňující vyšší požadavky na vzdělání a praxi, než uvádí MER [Minimum Educational Requirements], což jsou minimální požadavky na vzdělání specifikované touto organizací. Platnost titulu je 5 let, poté musí znalec či odhadce požádat o obnovení titulu. Pokud však podmínky pro obnovení titulu nesplní, jeho titul s okamžitou platností zaniká. Přesné podmínky u MER a REV jsou veřejně dostupné na stránkách organizace TEGoVA, a proto ani nemá smysl je zde detailněji rozvádět.

Další možnost, jak zaručit určitou úroveň znalostí a zkušeností znalců a odhadců majetku, je odborné veřejnosti v České republice dobře známá certifikace. Certifikace se provádí v mnoha státech EU, a to zejména tam, kde je to vyžadováno národními předpisy. Za tímto účelem také vznikají v jednotlivých státech certifikační orgány, které by měly působit v souladu s evropským standardem a je označován jako ISO/IEC 17024. Akreditaci k této certifikaci poskytují národní certifikační orgány (v ČR Český institut pro akreditaci, o.p.s. – www.cia.cz).

Certifikační orgány, by měly vystupovat jako nezávislé a objektivní strany prokazující vydaným certifikátem, že je jmenovaná osoba způsobilá vykonávat činnost v oboru, pro které byla certifikována. Platnost tohoto certifikátu je omezená stejně jako v případě titulu REV, a proto je nezbytná recertifikace certifikačním orgánem, čímž by mělo být zajištěno neustálé udržování a aktualizování profesionálních znalostí znalců a odhadců a odhadců v daném oboru.⁷⁾

Vedle znalců majících kulaté razítko se lvem na trhu vystupují odhadci majetku s razítkem bez tohoto lva, jejichž posudky jsou brány na stejné úrovni jako posudky znalců registrovaných příslušným soudem. Odhadci nemusí vést znalecký deník, který každoročně znalci předkládají ke kontrole na krajský soud. Odhadci nemají prakticky žádnou odpovědnost ve smyslu zákona a fungují na základě živnostenského listu. Odhadce nemůže zhotovovat znalecké posudky jako znalci pro právní účely občanů, finanční úřady, soudy, policii atd. Na základě živnostenského listu zhotovují "odhady pro komerční účely".

Notáři oslovují realitních kancelářích při projednávání dědictví namísto oslovování znalců. Dochází k naprostému pokřivení a zfalšování odhadů skutečných cen nemovitostí. Znalec za vypracování posudku nasazuje svůj krk na trhu. Posudek orazí kulatým razítkem se lvem, čímž prokazuje potřebné vzdělání a přezkoušení z těchto znalostí na soudu. Znalec si nedovolí cenu nijak pokřivit, vzhledem k tomu, že by riskoval ztrátu pečete. Naproti tomu realitním makléřem se může stát prakticky kdokoliv, stačí zajít na živnostenský úřad a nechat se zaměstnat u realitní kanceláře. Může se tedy stát, že člověk, který v pondělí pracoval jako skladník a o realitách neměl ani ponětí, týden poté píše svůj názor na cenu nemovitosti. Nemluvě o způsobu určování ceny a základních neznalostech termínů co je to územní plán, co vše je stavba, součásti a příslušenství. Samozřejmě to takto není pravidlem, ale stávají se podobné případy. Proto by se měl tento trh více kontrolovat a práva určování cen přenechat znalcům.

⁷⁾ Zdroj [7], str. 250-253: Ústav soudního inženýrství, Vysoké učení technické v Brně, Údolní 53, 602 00, Brno, *Soudní inženýrství, 5, ročník 21 - 2010*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2010. 46 s. ISSN 1211-443X.

4.11 ZNALEC A STÁTNÍ ORGÁNY

Je malá ochrana osobnosti a nerovnoprávné postavení znalce při výpovědích u soudů, kdy mnohdy advokáti žalovaných stran nerespektují odbornost vyjádření znalce a snaží se soudní orgány zmást v jejich konečném rozhodnutí. S tímto, ale každý znalec musí počítat, protože právníci jsou u soudního líčení od toho, aby jakýmkoliv prostředky vyhráli soudní spor. Upadá i prestiž znalců a jejich činnost např. v dědickém řízení může posudek nahradit vyjádření realitní kanceláře (viz. bod 4.10). Profesní nekvalita není jen na straně znalců, ale bohužel také soudců, kteří jsou ovšem nekritizovatelní. Vyhotovit kvalitní posudek na základě nesmyslného zadání ovšem nelze a poučit soudce také (až na výjimky).

Příkladem může být rozvod, kde se prou o majetek dvě strany, a soud požaduje obecnou cenu bytů. Znalec dodá posudek v termínu, jde osobně k soudu, kde si posudek obhájí a za rok dostane znovu vypracování posudku. Opět jde k soudu, a tak se to opakuje třeba čtyři roky. Soud není schopen celkem banální věc rozhodnout napoprvé, a obecná cena je každý rok jiná. Znalec pak u soudu musí odpovídat na otázku typu jak to, že je cena tento rok vyšší nebo nižší než minulý a podobně. Jedné straně to může přijít divné a tak se ustanoví jiný znalec, nynější znalec je rád, že z toho kolotoče vystoupil a celá věc pokračuje dokola.

Rozšíření práva znalců. Teoreticky je má, ale prakticky má pouze povinnosti. Odmítnout vypracovat posudek (s výjimkou podjatosti a trestního stíhání osoby blízké) se prakticky rovná vyškrtnutí ze seznamu znalců. Znalec by měl mít právo na pozastavení funkce a odmítnutí vyhotovení znaleckého posudku. U pozastavení funkce by mohly být důvody dlouhodobý pobyt v zahraničí, prošetřování jeho trestné činnosti a důvody odmítnutí vyhotovení znaleckého posudku: zdravotní problémy, značné pracovní vytížení, zároveň má rozpracovány několik znaleckých posudků.

U některých oborů, jako je např. psychiatrie a klinická psychologie, by se mělo uvážit o znepřístupnění kontaktních údajů na internetových stránkách ministerstva spravedlnosti. Tito znalci se často dostávají do kontaktu s duševně narušenými nebo osobnostně neharmonickými jedinci, kteří je mohou obtěžovat. Obtěžování se může transformovat až k napadení a v nejhorších případech i k ublížení na zdraví s následkem smrti. Soud by měl respektovat doporučení, které znalec uvedl. Pokud psycholog nedoporučí svědectví týrané ženy u soudu a opakované výsledky, tak ví, proč to dělá.

Sjednocení metodiky při ocenění. Příkladem může být fiktivní soudní líčení na technické téma. Necht' výrobek Y (je jedno zdali se jedná o část stavebního díla nebo stavební dílo typu ocelová hala, součástka či celý strojní celek typu stroj/přístroj), zakoupený zákazníkem, který něco nesplňuje, zákazníka zcela neuspokojuje nebo je v totálním rozporu s legislativou, která umožňuje jeho prodej/dovoz/distribuci. Tento klient se stává žalující stranou chtějící po výrobci či dovozci nápravu. Výměnu výrobku Y nebo náhradu peněz. Poškozený klient si musí nejprve rozmyslet, jestli mu cena výrobku Y stojí za soudní spor a léta řešení. Často si věc koupí jinde, aby dostal svým závazkům (termíny předání) a pak začne teprve soudní spor o výrobek Y řešit. Nebo výrobek Y zaplatí ze svého a následně si sníží ziskovost akce. Předpokládejme vůli k soudní při. Žalobce si přizve znalce v oboru a položí mu takové otázky do zadání svého posudku, aby jejich zodpovězením vyznělo, že je v právu. Tyto podklady pak dostane protistrana. Ta si vezme svého znalce, který zpravidla vypracuje posudek opoziční, který náhodou zpravidla neguje znalce žalobce. Je málo kauz, kde je jednoznačná vina jedné ze soudících se stran, tzn. jeden posudek s druhým nejde negovat. Toto se dostane k soudu. Soudce přečte obě stanoviska, a protože neví, co je u technických kauz pravdou a není to po něm ani chtěno, dá celou věc znalci třetímu, který se k výrobku Y vyjádří. Důsledkem jsou průtahy, čekání, soud se vleče roky, peníze naskakují a efekt nikde. Nezávislý znalec, kterému jako ostatně všem znalcům, o nic nejde, protože stávající legislativa nedefinuje osobní zodpovědnost znalce za jeho názor, se vyjádří a předá to soudu, který opět ví to samé, co na začátku kauzy, s třetím názorem. V minimálním počtu kauz je situace jasná. Ale pokud se tak stane, případ se zpravidla k soudu ani nedostane a soudící strany se raději mimosoudně dohodnou.

Vyplývá z toho, že nejednotností postupů a pomůcek, nezávazností norem a nejednotným a nedefinovaným měřítkům a ukazatelů, které české znalectví využívá, bude nadále ve znalectví vládnout džungle. Pokud zadáte třem znalcům vypracovat posudek, dostanete ve většině případů tři diametrálně odlišné verze. Dokud si budou moci znalci vymýšlet argumenty, používat cokoli k cíli, jenž uspokojí zadavatele. Zpracují mu posudek "aby se mu líbil a aby hovořil v jeho prospěch", nebudou za to nést trestní nebo hmotnou zodpovědnost, bude celý systém i nadále nemocný, jako je nyní. Znalci si tak budou hlídat pouze to, aby dostali zapláceno od zadavatele. A téměř každý má nějakou cenu, za kterou je ochoten i neuvěřitelných činů a za které nic nehrozí, "pochybil jsem, omlouvám se" a znalec pokračuje ve své činnosti dál.

Jsou zde ale i výjimky, kde určení jasné metodika není možné. V přírodovědných oborech, kde znalec na rozdíl např. od oceňování nemovitostí nechrlí desítky posudků za rok, ale může jich být pět za dva roky. Mnohé posudky představují nutnost řešení zcela atypických problémů, které se neopakují, pro které neexistuje žádná šablona a při kterých je obvykle nezbytná spolupráce znalce se specializovanými laboratoři a experimentálními pracovišti (vzorkování, chemické analýzy, mechanické zkoušky, mikrobiologie, metalografie, simulace řešeného jevu za laboratorních podmínek, atd.). Typickým projevem zpracovávání takovýchto posudků, jejichž řešení často představuje malý či velký výzkumný úkol interdisciplinárního charakteru, bývá finální stanovisko znalce, formulované termínem "s vysokou pravděpodobností", tedy termínem, který soud nerad slyší a který zavdává právnické obci podnět ke zpochybnění posudku, ke hledání právních klíčků a k dělání neznalce z autora posudku.

Dnes se docela hekticky nazírá na jednotlivé posudky. Každý znalec je určitým způsobem odborník ve své profesi, a to je předpoklad určitého odborného hlediska. Když odhlédne od záměrného zkreslení, které může být motivováno přípravou na podvod, tak každý odborník má právo na vyslovení svého názoru na posouzení dané problematiky. To je přece normální projev a nelze požadovat u posouzení čehokoliv, aby byla zcela vyloučena subjektivnost přístupu. Rozsudek jednoho a následně druhého soudu může být naprosto odlišný. Je pozoruhodné, jak může být rozhodováno různým způsobem o věci, kde každý soud rozhoduje ze stejných podkladů a přeci naprosto odlišným způsobem. Z výše uvedeného vyplývá, že se nelze vyvarovat jistých nesprávností ani u zpracovaného znaleckého posudku, kde jeho podklady mohou být v soudním procesu zváženy objektivněji než pouhým poukazem na posudek. Znalecký posudek je pomůcka soudce k orientaci v dané problematice. Přesouvat odpovědnost za rozhodování ze soudce na znalce je mírně řečeno jakýsi alibismus, který začíná být populární. Řada posudků ve své podstatě musí odrážet osobní názor znalce na daný problém. Nelze všechny podklady změřit nebo zvážit. Pak by se posudek nemusel dělat. Například žádná nehoda není stejná. Proces opravy je na každém pracovišti odlišný a požadovat od znalce naprostou neomylnost je na druhou stranu nesmysl. Již jsem to zde několikrát zmiňoval, kdo bude v roli arbitra, který rozhodne, že tento člověk je mentálně zaostalý trochu nebo jen mírně nebo snad částečně. Totéž platí o provedení oprav. Zkuste u oprav, u kterých není stanovena norma (a to jsou všechny práce vyplývající z poškození při havárii), vytknout, že pracnost byla stanovena na 102 hod a ne na 94 nebo 124 hod. Posudek má být pouze vodítko pro soudce, který zváží řadu komplexních symptomů k vydání

konečného verdiktu. Soudce by tam jinak nemusel být a vina by byla určována pouze podle posudku. Znaleckou pečeť vyžaduje jen soud, v jiných případech by neměla být použita. I přesto se používá pro soukromé činnosti, čímž se razítko zneužívá. U odhadů motorových vozidel je znalecká pečeť prakticky k ničemu, protože stačí vyjádření autobazaru k ceně vozidla.

Mimo jiné by mohl mít znalec právo na výslech u soudu v jeho místě trvalého bydliště, aby nemusel dojíždět z Aše do Ostravy anebo to řešit elektronicky přes video hovory apod. v zájmu šetření času a financí.

V zákoně by měla být nařízena organizacím a fyzickým osobám obecná povinnost určitého stupně součinnosti se znalcem při výkonu znalecké činnosti. Pokud například znalec potřebuje zjistit výchozí cenu složitějšího zařízení, stroje, servisních prací nebo náhradních dílů. Pro účely vypracování znaleckého posudku pro státní organizace, není prodejce či dodavatel uvedeného zařízení či služby povinen se znalcem detailně spolupracovat, věnovat mu čas a potřebné údaje mu na požádání sdělit. Stejně tak se jedná o další materiály, jako jsou například servisní manuály, návody na obsluhu zařízení apod. Pro zpracování znaleckého posudku mohou být podobné informace nezbytné a rozhodující.

Abych v práci jen činnost orgánu nezpochybňoval, je chválena spolupráce s policií České republiky. Ta se na rozdíl od soudů chová profesionálně a není závislá na politických vlivech. Policie ví, co chce. A když ne úplně, snaží se domluvit a vyjasnit si předem všechny nejasnosti.

4.12 NEDOSTATEK ČASU K VYPRACOVÁNÍ POSUDKU

Znalec dostane od soudu nebo státního orgánu usnesení o jmenování s tím, že posudek má vypracovat do 30 dnů od nabytí právní moci a pokud tak neučiní, bude muset uhradit pokutu 50 000 Kč. Někteří znalci pokutu 50 000 Kč berou jako urážlivou výhružku. Nedivím se, ale mezi znalci jsou i jedinci, na které je pokuta bič, aby znalecký posudek odevzdali v řádném termínu. Proto by znalci vykonávající svou činnost poctivě měli pokutu přehlednout a pokud časově nezvládají, měli by požádat o prodloužení termínu odevzdání. Většinou soud bez problémů prodloužení termínu vyhová. Znalec se ovšem nedoví, kdy se uskutečnilo nabytí právní moci, protože strany se mohou odvolat a stává se, že pošta ze soudu chodí i několik dní. Řada soudních usnesení zadávajících vypracování posudku běžně obsahuje adresy

účastníků řízení bez poštovních směrovacích čísel, popřípadě adresy staré, na jejichž neaktuálnost je ve spise opakovaně poukazováno, ale opravy se nedočkaly. Po několika týdnech dostane znalec soudní spis. I pokud se bude lhůta počítat od převzetí spisu, je to pro zpracování posudku zatraceně krátká doba. Dva týdny zabere lhůta, kterou musí znalec alespoň dát stranám před provedením prohlídky (jinak se někdo zlomyslně omluví), v některých případech se musí prohlídka vykonat i více krát. Na shromáždění dalších podkladů (stavební úřad, jiné orgány, realitní kanceláře), rozvážení, jak se s problémem vypořádat, napsání posudku, tisk a odevzdání zbývají dva týdny. Určitě by se tedy mělo zrychlit zadání a předání podkladů znalcům, které někdy trvají i dva měsíce. Je pravda, že někteří soudci alespoň píšou "od doručení spisu", což je přijatelnější, i když 30 dní je stejně málo. Zejména když má znalec rozpracováno více posudků najednou. Bývá to ale různé, někteří soudci jsou tak slušní, že předem zavolají a zeptají se na termín, a pak teprve napíšou usnesení. Ale pokud se předem nedomluví a současně se sejdou dva nebo i tři posudky od soudu, tak je zaděláno na problém. Do toho znalec vykonává i jinou činnost, aby se vůbec uživil, protože na vyplacení znalečné v přiměřené době se spoléhat většinou nemůže. Proto by určitě stálo za úvahu u více frekventovaných oborů uvažovat o znalecké činnosti jako o hlavní pracovní činnosti. Myslím si, že i soudy by měly mít stanovený nějaký závazný způsob, jak přibírat znalce k případu a prodlužování termínu odevzdání znaleckého posudku. Například se předem domluvit, zda znalec má v daný moment vůbec kapacitu a vydefinovat si lhůty, do kdy je možné posudek udělat. Ale protože řada znalců se práci pro soudy vyhýbá, je to problém oboustranný.

Znalecké posudky jsou zadávány pozdě, kdy zkoumaný subjekt je již podstatně změněn. Například při haváriích způsobené vodou se znalec na místo havárie dostane obvykle půl roku po ní a nedá se najít například vzorek postižené lokality. Policie, která na místě zasahuje, není dostatečně odborně způsobilá k odběru vzorků vody, odpadů apod. Obhajoba pak výsledky analýz snadno zpochybní. Platí to i pro jiné obory jako je medicína nebo u havárií způsobené ohněm.

4.13 KVALITA ZNALECKÉHO POSUDKU

Ve znalecké činnosti není důsledně definována míra odpovědnosti za znalecké posudky. Některé posudky bývají velmi nekvalitní, povrchní a nedokonalé. Většinou záleží na dosažené erudovanosti znalce. Posudek musí být zpracován srozumitelně. Má být kvalitní a objektivní. Neměl by být účelově zkreslován, obsahovat závažné chyby, nejasnosti a měl by obsahovat fakta, parametry a algoritmy, které zdůvodňují závěry znaleckého posudku jak zadavateli, tak případně dalším stranám jednání. Jen málo prací si zaslouží název „Znalecký posudek“. Když znalec vypracovává v pořadí šestý oponentní posudek v pořadí, je docela podivné, že soud vůbec předtím akceptoval takovýto posudek. Nebo takový, co byl sesmolen na stranách třech, a přitom znalce nevolal k odpovědnosti, i když podle textu muselo být zřejmé, že vůbec neví, o čem píše.

Znalec ve svých posudcích dal nejednoznačné stanovisko a tím soudu vůbec nepomohl. Takový posudek jako by nebyl. Často se posudky, které se zabývají o stejný problém, ve svých závěrech téměř diametrálně liší. Svědčí to o absenci využívání metod, které jsou maximálně objektivní s významnými exaktními postupy. Jakmile se začne uvádět řešení posudku slovy: "já si myslím", pak je to již podezřelé. Znalec si může myslet, co chce, ale vždy musí jednoznačně konstatovat, že "já jsem zjistil" a to jakým postupem, aby bylo přesvědčivé, že se neopírá jenom o empirii. Obviňování znalců z nekvalitních posudků, snadné ovlivnění znalce a problémy které se objevují episodicky v tisku. Padají i návrhy, aby znalců v těžších případech bylo i více, minimálně dva. Není se čemu divit, jak se říká: „více hlav více ví“.

Chybí kontrola nad prací znalců, kteří dělají posudky nedbale a s velkými chybami. Problém by byl ale s prokazováním. Specializací znalecké činnosti je velmi mnoho a v užších oborech se znalci znají a musel by proto jít odborník proti odborníkovi. Z obecného hlediska by znalec měl být opravdu odpovědný za to, co napíše. Dnes více méně není znalec za posudek odpovědný a není určena sankce za špatný nebo neodborný posudek. Znalecké posudky lze považovat – za menší vědecké práce. Domnívám se, že by s takovými posudky měla být odborná veřejnost seznamována, nad kterými by mohla vést dodatečné odborné diskuze, pro svůj rozvoj a poučení. Lépe by měli být ošetřeny případy kdy je znalecký posudek vypracován špatně nebo nebyl nestranný a znalec své povinnosti opakovaně neplní anebo je porušil zvláště závažným způsobem. Neměla by chybět finanční sankce za porušení.

V prvé řadě by měli soudci při obdržení nekvalitního posudku nahlásit podezření odpovědnému orgánu a začít řešit, co se znalcem dál. Pokud by se posudky významně lišily od skutečnosti a předpisů, tak by měly následovat sankce – pozastavení funkce a vyšetření případu. Jestliže by vyšetřující komise zjistila, že znalec chyboval, mělo by mu být odebrána znalecká pečeť. Bohužel krajské soudy v této věci dělají velmi málo, čímž trpí celá znalecká obec. Navíc vyvstává problém, kdo rozliší, kdy znalec pochybil úmyslně a kdy je to jeho odborný názor na věc. Znalecké posudky by se měli lišit v hodnotách řádu procent či několika málo desítek. Nemělo by to přesahovat 20 % rozptylu, jinak řečeno + - 10%. Na krajských soudech působí sice poradní sbory, ty však nemohou pokrýt stovky znaleckých specializací a kromě toho se mohou znaleckými posudky zabývat pouze z hlediska metodického.

4.14 PODKLADY K PODÁNÍ POSUDKU

Problémy jsou se shromážděním relevantních podkladů, neboť každý předkládající se snaží poskytnout co nejméně písemností a informací z důvodu obstrukce. Vše je především závislé na morálních vlastnostech obou stran, od kterých se odvíjí i kvalita posudku. Znalci je dáno soudem za povinnost si vše zařídit, soud poskytne sice znalci celý spis, kde se řeší problémy, které s prací znalce nemají žádné souvislosti. Znalec by měl mít pravomoc donutit zúčastněné strany sporu ke spolupráci a předložení dostupných dokladů.

Před jmenováním by si znalec měl vždy řádně domluvit požadavky zadavatele, aby znalec disponoval veškerý možnými materiály k vytvoření znaleckého posudku dle jejich zadání.

4.15 VÁGNÍ FORMULOVÁNÍ OTÁZEK A ZÁZNAM ODPOVĚDÍ ZNALCE

Zde platí známé "na blbou otázku blbá odpověď". Soudci často nedokážou správně naformulovat požadavek nebo otázku pro znalce z hlediska výrokové logiky nebo z hlediska kauzality. Otázka není v souladu s dějem resp. procesem/mechanismem událostí, které skutečně nebo vysoce pravděpodobně nastaly. Odborná úroveň některých soudců je zcela tristní a je to mimo jiného přičítáno i jejich věku. V posudku se pak těžko orientují a znalec také těžko dává dohromady správnou odpověď. Nelze vycházet z laické představy, že je možné položit jakoukoliv otázku, na kterou není možné odpovědět anebo si vynutit odpověď,

kteřá je technicky nesmyslná. Není rozumné vycházet z předpokladu, že soudce má znalosti v oborech, ve kterých je osoba znalce nezbytná. Na tomto místě se tedy jedná o preventivní potřebnou míru eliminování rizika omylu v soudním sporu jako takovém. Taková součinnost ve stávající znalecké legislativně není nijak zpracována a stále chybí. Soudce by se měl předem se znalce zkontaktovat a probrat text otázek nebo mu nechat dostatek volnosti k tomu, aby věc správně interpretoval. Někdy znalci dostávají nesmyslné otázky na téma právní hodnocení případu, nebo hodnocení důvěryhodnosti svědků. Znalci nepřísluší hodnotit líčení po právní stránce, od toho je tu pouze a jedině soud.

Často se u soudů stává, že soudci nevyužívají diktafon, ale činí si během odpovědi znalce poznámky a ty poté diktují písařce – často jinak naformulované a s neoborně užívanými výrazy, jako např. prasklina ve zdivu místo trhliny apod. Znalci by měli vždy v podobných případech ihned provést opravu, resp. naformulovat si věty sami.

4.16 ZPĚTNÁ REAKCE SOUDU, JAK DOPADLO LÍČENÍ

Znalcům by měla být poskytnuta zpětná vazba na jejich činnost, tzn. když napíše znalecký posudek a soudce vynese rozsudek. Mělo by se dát znalci vědět, jak celý případ dopadl. Např. posudek byl zpochybněn protistranou a byl vyžádán nový od jiného znalce. Nebo byl jedním z hlavních důkazů a zvrátil jednání v prospěch té a té strany (to v případech pokud je posudek vypracován na žádost soudu). Nebo posudek potvrdil/vyvrátil závěry obhajoby (pokud je vypracován např. pro advokátní kancelář). Stačilo by to jen formou stručné elektronické zprávy. Pro další jeho práci bylo přínosné vědět, že právě jeho posudek byl přijat. Ujistilo by to znalce v jeho postupech. Pokud by znalecký posudek nebyl přijat, poučil by se ze svých chyb.

4.17 OCHRANA ZNALCE PŘI TRESTNÍM ŘÍZENÍ

V trestních řízeních není znalec nijak státem chráněn. Může psát posudek na někoho z ozbrojené skupiny pachatelů, kde někteří jsou na svobodě. Pak tito pachatelé si ho mohou bez větších problémů vyhledat v seznamu znalců, kde najdou jeho adresu, telefon a ve většině případů i e-mail. Znalec před soudním líčením čeká na jednání společně s příbuznými obviněných a znalcova totožnost je kontrolována nahlas před všemi včetně adresy, data narození atd. Vždy jedna ze soudících se stran má pocit, že byla poškozena. Dochází

k vyhrožování, očeřování osoby znalce na různých serverech a v zaměstnání. Znalec se má možno bránit jako občan, ale v tomto případě vystupuje jako úřední osoba.

Dalším příkladem je to, že v současné době se již nejedná v trestních věcech jenom např. o dopravní nehody slušných lidí, ale o organizované gangy živících se pojistnými podvody. Znalci tyto případy odmítají vyhotovovat. Zpochybnění a zdiskreditování znaleckého posudku je módním hitem posledních několika let.

Chování znalce před soudem jako specifická situace, se kterou se musí s ohledem na oficialitu takového jednání umět vypořádat. Vystupování znalce před soudem by obecně mělo vycházet z toho, že se jedná o osobu na určité úrovni, tzn. znalec by měl být náležitě oblečen, neměl by se nechat vyprovokovat v průběhu jednání, musí umět oponovat v případech, kdy je snahou řízení z některých stran spor ovlivňovat v rozporu se zněním znaleckého posudku. Dále je nutné předpokládat, že může být uloženo vypracování revizního znaleckého posudku jiným znalcem nebo znaleckým ústavem. Jedná se o případy, kdy zpracovaný znalecký posudek je neúplný nebo jinak zpochybněný. Zásadně však je, schopnost znalce obhájit svůj znalecký posudek. V takové situaci by si měl být znalec vědom, co činní. Současně by se měl vyhnout tomu, že daný problém je pro něj obtížně řešitelný. Pokud tak nastane, měl by využít možnosti přizvat ke zpracování posudku dalšího specialistu, ať již znalce nebo autorizovanou osobu, vysokoškolského profesora apod., po předchozí dohodě a schválení soudem, aby takový znalecký posudek měl příslušnou hodnotu a objektivitu v řešeném sporu.

4.18 DLOUHÉ PRODLEVY MEZI ODEVZDÁNÍM POSUDKU A PAK JEHO PŘIZVÁNÍM K SOUDNÍMU LÍČENÍ

Občas bývají nepříjemné dlouhé prodlevy mezi odevzdáním posudku, a pak následné přizvání znalce k soudnímu líčení. Např. po roce, kdy zpracoval několik desítek dalších znaleckých posudků, je problém konstruktivně reagovat na dotazy soudců a advokátů soudících se stran. Podle mého názoru toto jednou čeká i mou osobu. Je to zapříčiněno nezkušeností mladých, neostřílených znalců, kteří jsou z prvních stání u soudu vystrašení. Znalec s několikaletou praxí a s desítkami odevzdaných posudků v tomto ohledu nemá asi žádný problém, protože si ke kopii znaleckého posudku, jenž si archivuje, zapisuje všechny možné poznámky, které by se mu mohli v budoucnu hodit a současně mu napomohli ke vzpomnutí si na detaily onoho případu.

4.19 KORUPCE, PODJATOST A ÚMYSLNÉ POZMĚNĚNÍ PRAVDY

U znalců by se měl dodržovat tvrdý etický kodex. Každý znalec při svém jmenování se zavazuje ve slibu předsedovi krajského soudu o své nestrannosti, nezaujatosti a nepodjatosti. Je to přeci znalec, kterého tato společnost prostřednictvím krajského soudu jmenovala, a proto nemá nárok na chybu či omyl. To vše je jednoduché a prosté. Hlavní příčinou korupce a podjatosti je samozřejmě výše znalečného (o lhůtách vyplacení znalečného se zde už ani nezmiňuji), od kterého se odráží zbytek problémů ve znalecké činnosti. Nemůžeme se pak divit, že někteří znalci pod vidinou peněz radši zapomenou na přísahu složenou do rukou předsedy krajského soudu a udělají posudek odpovídající představám svých „Jidášů“.

V poslední době je slovo korupce v médiích používáno až nezdravě často. Korupce, podjatost a úmyslné pozměňování pravdy se nevyhnulo ani znalecké činnosti. Samozřejmě existují i úplatní znalci, kteří za úplatu zadavatele úmyslně pozmění výsledek znaleckého posudku bez ohledu na pravdu. Omezit by se měla znalecká činnost u zaměstnanců státních institucí, jenž zneužívají svou pozici v instituci pro své soukromé účely při znalecké práci. Problémem je kontrola celého procesu. O podjatosti by měla rozhodovat znalecká komise zkoumáním. Pokud by takový znalec byl komisí uznán za podjatého, měl by být soudem vyzván k odpovědím na otázky, proč takto postupoval a pak případně byl zbaven pověření znalce.

Jak asi všude, tak i v právu vládne moc peněz. Postižení z nižších vrstev naší společnosti nemají peníze na kvalitní obhajobu, nemohou tak čelit některým zkorumpovaným znalcům, advokátům, justičním zaměstnancům a někdy i neschopným, líným a zaujatým vyšetřovatelům. Vyskytují se však pro znalce i případy, které nelze jednoznačně posoudit. Znalec by to měl přiznat a neměl by se snažit přiklonit ke straně, která je mu sympatická. Sankce na úplatné anebo neznalé znalce by ze strany státu měli být tvrdě pokutovány a odměňovány odnětím svobody. Chamtivost a touha po rychlém zbohatnutí je důsledkem špatné pověsti znalců na veřejnosti a tuto špatnou nálepku nepůjde jen tak bez problémů odstranit. To je možné jenom se změnou systému.

Dalším problémem je to, kdo si posudek objedná. Pokud to není soud, ale jedna ze stran sporu, je vždy vážné nebezpečí, že znalec bude ovlivněn objednatelem. Znalci poskytnou prvotní výklad problému a zcela logicky specifikuje pohled ze své strany pohledu. Omezením osobního styku znalce s klientem na nejmenší možnou míru, použitím

elektronických medií, jako je např. e-mail, by se ovlivňování mohlo redukovat. Tento přístup je však nereálný v oboru Zdravotnictví, kde je osobní styk podmínkou.

Několik případů z praxe:

- u některých soudů se stává, že pokud jim nevyhovuje vývoj průběhu soudního líčení, soud přibráného znalce většinou z důvodu podjatosti odvolá a okamžitě si přibere „svého“ znalce,
- opakovaným problémem je, že znalec je povolán na místo nějaké události až po delší době, kdy mnohdy dojde i úmyslně k úpravám místa činu tak, aby se zlikvidovaly stopy. Je třeba, aby byl znalec povolán k šetření okamžitě a ne po několika měsících,
- případy, kdy jsou znalci ovlivňováni samotnými soudci, protože obžalovaný je jejich známý a pokud tak neučiní, postarají se o to, aby jejich blízcí měli problémy,
- v průběhu šetření smrtelných případů bylo znalci dáno nejmenovaným ministerstvem jasně najevo, jak má napsat znalecké posudky. Jinak bude jeho osoba blízká, která na nejmenovaném ministerstvu pracuje propuštěna. Znalec postupoval v souladu s přísahou a svým svědomím a po odevzdání posudku k výpovědi došlo.

Trochu ironické, ale pravdivé. A to je jenom slabý náznak skutečnosti. Ochrana znalce prakticky neexistuje. Sám se bránit rovněž nemůže, neboť je vázán mlčenlivostí a to i v těch případech, které jdou za rámec morálky i zákona.

4.20 ODBORNOST, CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, PŘEZKUŠOVÁNÍ

Nepsaným závazkem znalecké činnosti je celoživotní vzdělávání v oboru, sledování a přijímání poznatků z mnoha podobných odvětví, seznamování se s novými metodami a jejich používání, uplatnění nových technologií, přístrojů, zařízení, norem, zákonů a vyhlášek České republiky a Evropské unie. Znalci by měli před jmenování absolvovat odborný kurz, postgraduální studium, pokud je v oboru k dispozici, zakončený příslušnou zkouškou. Hodně znalců, kterým bylo uděleno znalecké razítko před více než 20 lety a znaleckou činnost

vykonávají jen příležitostně, již určitě nemají dostatečné vzdělání pro vykonávání znalecké činnosti.

Dále základním minimem pro vykonávání znalecké činnosti by mělo být absolvování vysoké školy. Protože pro všechny obory neexistuje vysokoškolské studium, ve výjimečných případech by mohla být udělena výjimka, a to po přezkoušení před odbornou komisí - poradním sborem předsedy krajského soudu, kdy na danou profesi neexistoval specialista – znalec.

Znalci by měli být kontrolováni sjednocenou komorou znalců a měli by mít povinnost navštěvování určitého množství odborných školení, seminářů a znalost alespoň jednoho světového jazyka na komunikační úrovni. Někteří znalci si myslí, že by bylo nutné mít minimálně titul Ph.D. Osobně bych na to důraz nekladl, jestli má nebo nemá znalec Ph.D. Praxe a věda jsou si mnohdy natolik vzdáleny, že neprakticky zaměřený vědec není mnohdy schopen vypracovat tak kvalitní posudek, jako zkušený praktik.

Posudek by měl být vypracován s jasným závěrem, kterým by bylo možné se řídit. Podmínky kvalifikace a praxe by se měli sjednotit, každý krajský soud má tyto hodnoty nastaveny podle svého a to vytváří jistý prostor pro chaos.

Jsou znalci, kteří umí dokonale úřední postupy, perfektně vypracovávají posudky, ale jejich odborná úroveň je velmi malá. Tito znalci dokonale ovládají například vyhlášky umožňující ocenění, ovšem neumí kvalitativně věc rozlišit. Podle mého mínění by měl být každý znalec dostatečně prakticky ale i teoreticky fundován, k čemuž musí absolvovat již výše zmíněné postgraduální vzdělání a v některých oborech, kde nejde o využití praktických poznatků, využívat aplikací vědeckých poznatků.

Neexistuje systém celoživotního vzdělávání. Měly by se specifikovat požadavky na vzdělání znalců. Ověřování vzdělání komorami, asociacemi a vysokými školami, které mají konkrétní specializaci znalce ve svém učebním plánu. Důležitá je i morální vlastnost a kvalita znalce. Většina znalců své posudky zpracovává podle svých nejlepších znalostí, ale i jednotlivci, kteří dokážou vytvořit téměř nesmyslné ceny, poškodí celkový pohled na znalce, což je jednou z příčin dnešního negativního pohledu na znalce. Délka a kvalita odborné praxe by měla být posuzována často zcela individuálně - v závislosti na druhu znaleckého oboru a specializace a také s ohledem na zapsaný počet znalců.

Stát by měl vyvinout větší úsilí ve vzdělávání znalců, které do dneška není prováděno. Až poté by měl přistupovat k přezkušování nebo jiné restrikci. Měly by se konat školení nebo

setkání znalců nejen ke změnám oceňovací vyhlášky, ale zejména pro řešení problémů oceňování v praxi. Stát by se určitě snažil tuto vzdělávací činnost minimalizovat s odvoláním na nedostatek finančních prostředků a je pravděpodobné, že by chtěl přenést vzdělávání na soukromé subjekty. Subjekty by vybavil pouze potřebnou certifikací a znalci by si poté vzdělávací proces zaplatili z vlastních peněz. Bohužel soukromý subjekt může ve většině případů vzdělávat pouze obecné oceňovací postupy. Pouze stát zastupovaný státními úředníky může využít fakta zjištěná při kontrolách znaleckých posudků a předat tyto poznatky mezi znaleckou veřejnost. Jako reálný se tak jeví vzdělávací koncept prováděný soukromými certifikovanými subjekty, na kterých se bude externí spoluprací podílet stát svými úředníky. Na tento vzdělávací koncept by pak měl navázat systém přezkušování. Znalec, který několik takových setkání absolvuje, a bude znaleckou činnost aktivně vykonávat, nebude mít problém při takovémto přezkoušení uspět.

Jak jsem psal výše, znalci by potřebovali větší zpětnou vazbu ve vztahu ke zpracovávaným znaleckým posudkům a případným chybným postupům ve znalecké praxi. Finanční úřady, případně ministerstvo financí a ministerstvo spravedlnosti by mělo sejít mezi běžné znalce a probrat s nimi reálné problémy ze znalecké praxe. Několik málo zaměstnanců z finančních úřadů dříve uskutečnili setkání s několika znalci. Vzájemné rozprava mezi těmito subjekty o jednotlivých problémech měla jistý přínos. Bohužel se podobné schůzky konaly jednou a pak se již nic podobného nezorganizovalo. Neocenitelná je vzájemná pomoc kolegů znalců, se kterými znalec chodil na vysokou školu nebo na postgraduální studium. Znalci takto oboustranně konzultují problémy, s nimiž se při zpracování posudků potýkají. Zde bych apeloval na znalce, aby svým kolegům vycházeli vstříct a neházeli jim zbytečně klacky pod nohy. Příklad bych si vzal z lékařů, kteří povětšinou stojí při sobě.

Neznalost znalců může vést v mnoha případech k fatální chybě a v takovém případě znalecký posudek jako důkaz je zcela bezcenný a nemůže plnit objektivizující funkci v konkrétním řešeném případě. Chybnost takového znaleckého posudku, pokud není u soudu zjištěna, může pak vést k justičnímu omylu.

Podmínky pro jmenování znalcem jsou uvedeny v § 4 zákona č. 36/1967 Sb. Zde se stanovuje, že lze jmenovat především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou činnost, jde-li o jmenování pro obor, v němž je taková výuka zavedena. Proti všem předchozím zákonným úpravám se zde poprvé objevuje ta skutečnost, že zákon předpokládá speciální výuku pro znaleckou činnost, o níž předtím mimo lékařské obory nebylo nikdy uvažováno; k výběru docházelo mezi odborníky v oboru, kteří však teprve přímo ve znalecké

praxi získali znalosti a zkušenosti o specifické znaleckého posudku, nezřídka na úkor účelu, pro který byli ustanoveni.

Důležitým momentem je zde odpovědnost za kvalitu znalce. Podmínkou je ovšem, aby orgány resortu Ministerstva spravedlnosti, jimž zákon svěřil organizaci a řízení znalecké činnosti, měly při prošetřování splnění zákonných podmínek pro funkci znalce vždy možnost náležitě ověřit nejen jeho odbornost v příslušném oboru, ale také jeho schopnosti specializovaného studia na příslušné, věrohodné odborné instituci.

První úkol ve výchově technických specializovaných technických znalců byl dán Ministerstvu školství (tehdy unitárnímu československu) usnesení vlády ze dne 12. 10. 1966 při projednávání zprávy o rozboru bezpečnosti silničního provozu a o hlavních směrech k jejímu zlepšení, a to „zabezpečit na vysokých školách počínaje šk. R. 1976/68 postgraduální studium soudního znaleství v oboru silničního provozu“.

Výchova technických znalců jako hlavní náplň činnosti zabezpečuje nyní Ústav soudního inženýrství Vysokého učení technického v Brně pro specializace:

- *analýza silničních nehod, posouzení technického stavu, opravárenství a odhady motorových vozidel,*
- *stavebnictví a odhady nemovitostí,*
- *oceňování movitého majetku, strojů a zařízení.*

Vědecká výchova oboru Soudního inženýrství pro znalce technických a ekonomických oborů na základě akreditace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy od akademického roku 1995/96 zahájena na Vysokém učení technickém v Brně formou doktorského studijního programu podle zákona o vysokých školách v oboru „soudního inženýrství“. V současné době doktorandské studium tohoto oboru zabezpečuje fakulta strojního inženýrství a fakulta stavební Vysokého učení technického v Brně ve spolupráci s Ústavem soudního inženýrství VUT v Brně.

Certifikace expertů podle ČSN EN 45013 provádějí akreditované certifikační orgány při Vysoké škole technické v Brně – Ústav soudního inženýrství (analýza silničních nehod a oceňování majetku), Vysoké škole ekonomické v Praze a České komoře odhadců majetku (obory odhadců majetku).

Co nabízí postgraduální studia? Obecný úvod do znaleství, základní informace o zákonech, podrobně práva a povinnosti znalce, ale bohužel postrádám informace

o postupech soudů a policie, náležitosti posudku a praxe. Na závěr vytvoření vlastního posudku na zvolené téma a jeho zhodnocení vyučujícím, což je přínosné a skriptu, která se docela používají. Diskutovat celkem moc nejde, protože nikdo neví, do čeho jde. Chybí mi proškolení znalců, jak se u soudu chovat a na škodu by nebylo v rámci kurzu navštívit soudní líčení, kde by některý znalec účinkoval. Další možností by bylo cvičné znalecké posudky si na nečisto zkusit obhájit, jako kdyby budoucí znalec stál přímo před soudem.⁸⁾

Mimo celoživotního vzdělávání by mělo existovat i přezkušování znalců. Přezkušování by se mělo konat preventivně jednou za 5 - 10 let, popř. by měl znalec být jmenován na 10 let s tím, že po uplynutí by měla být kvalifikace ze základních znalostí znalectví a metodiky přezkoumána. Dalším důvodem přezkoušení by bylo, pokud znalec několikrát vykázal znalecké posudky s nízkou kvalitou nebo opakovaně s chybnými závěry. Jestliže by znalec neuspěl, bylo by mu odebráno znalecké. Zde vyvstává otázka, kdo je ve specializaci více erudován než samotný znalec a kdo by mohl tuto otázku posuzovat. U oborů s velkou frekvencí a počtem znalců by to nebyl problém, ale v oborech s malým počtem znalců, by neměl kdo znalce přezkušovat. V kompetenci by to mohly mít poradní sbory předsedů krajských soudů nebo vybraní členové znalecké komory.

⁸⁾ Zdroj [8], str. 10-11: BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. A KOLEKTIV *Úvod do soudního znalectví*.

Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2004. 220 s. ISBN 80-7204-365-X.

4.21 ZNALECKÁ KOMORA

Mezi znalci, jakož i mezi odborníky v jiných technických oborech (stavebnictví, strojírenství) bohužel ani zdaleka nepanuje kolegialita a vzájemná sounáležitost jako mezi lékaři nebo mezi advokáty a notáři. Dvacetileté snahy o organizování znalců do odborných komor mají pramalé výsledky. Znalci nepocitují žádný přínos ze členství ke zvýšení svoji odbornosti nebo svého postavení, jako znalce ve společnosti. Kromě každoročního členského poplatku a školení k nové vyhlášce někdy nevalné odborné úrovně a několika seminářů se nic podstatného neděje a komory dostatečně nehájí zájmy profesní skupiny. Hlavním problémem je, že komor a asociací sdružující znalce je několik a vznikají další. Komory spolu pramálo komunikují a nevyměňují si zkušenosti. Namátkou: Asociace znalců a odhadců České republiky, o.s., Komora soudních znalců ČR, o.s., Česká komora odhadců majetku, profesní sdružení znalců a odhadců, Česká společnost certifikovaných odhadců majetku, o.s., EVU – Evropská společnost pro výzkum a analýzu nehod se sídlem v Hamburku, o.s., Národní skupina České republiky, Česká unie soudních znalců v lesním hospodářství, o.s., Česká společnost soudního lékařství a soudní toxikologie, Komora znalců Východní Čechy a další. Část znalců ani neví, že nějaké komory existují. Proto bych oslovil všechny znalce, kteří nejsou zapsaní v některých z komor, stejným způsobem, jak jsem to udělal já. To je, z portálu justice bych si stáhl všechny elektronické poštovní adresy a masově je obeslal s nabídkou členství. Pak by záleželo na znalci, jestli by mu bylo přínosem být zapsaný v komoře nebo ne.

Předtím by se měla vytvořit jednotná komora znalců. Každý obor by měl mít svoji asociaci, která by pořádala jednou za 1 – 2 roky semináře a následně asociace se pak sjednocovaly do jedné velké komory.

Komora by zajišťovala celoživotní vzdělávání (semináře, kurzy, školení) v obecném měřítku, tj. v právních názorech, ekonomickém povědomí atd., vyjednávala podmínky práce znalců, hlídala kvalitu a případně regulovala i množství znalců, po přezkoumání by měla možnost pozastavení funkce znalce nebo jeho vyškrtnutí ze seznamu znalců, hájila zájmy znalců a řešila odborné otázky ve spojitosti se znaleckou činností. Dnes je praxe u soudů taková, že strany často napadají posudky z důvodů, že jim závěry nevyhovují. A soud, jenž si s tím neví rady, často navrhuje revizní posudky, které nakonec končí válkou znalců u soudu. Protože váha každého posudku je stejná. Rozpory týkající se kvality posudků by řešila komise zvolená z řad znalců ve sjednocené znalecké komoře. Verdikt komise by měl vyšší váhu, a pokud by posudek byl skutečně vypracován špatně, komise by z toho vyvodila důsledky

a posudek s chybnými závěry zveřejnila z důvodu ponaučení. Dnes chyby jiných nejsou známy, protože se na veřejnost nedostanou z důvodu zachování mlčenlivosti a nikdo se jimi samozřejmě nechlubí. Soudy mají výhrady kvůli tomu, že znalci pracují špatně. Pravda je taková, že nejlépe a nejméně bolestně se učí na chybách jiných. Znalecká komora by mohla elektronicky archivovat posudky a to i posudky, které by nebyly valné svoji kvalitou podle oboru, odvětví a specializace, samozřejmě zcenzurované podle zásad ochrany osobních údajů a členům komory zřídit dálkový přístup. Znalec je vázán mlčenlivostí, a pokud by se zpřístupnili posudky znalecké obci, neměl by mlčenlivost porušit. Získané informace by měl využívat jen pro svůj vědomostní rozvoj. Nejlepší posudky by se zařadily každý rok do soutěže a vyhlašoval by se vítěz soutěže. Vydávat časopis, kde by publikovali znalci ze všech oborů. Asociace znalců a odhadců, o.s. vydává časopis Soudní inženýrství, Komora soudních znalců České republiky, o.s. vydávají časopis Znalec. Zde by se také mohli anonymně rešeršovat chyby posudků, vyzdvihla by se poučná řešení a postupy, seznamovalo by se s novinkami týkajícími se znalecké činnosti atd.

Komora by vytvořila sazebník cen za jednotlivé úkony, jako mají advokáti, notáři, existuje sazebník lékařských úkonů. Takřka všichni výše jmenovaní se snaží sazebníkové ceny držet, maximálně jsou ochotni dát slevu 20% ze sazebníkových cen. V této oblasti je samozřejmě vidět pozitivní činnost advokátní komory, lékařské komory. Nic takového bohužel neexistuje v oblasti znalectví. Přestože metodiky stanovení doporučené ceny znaleckých posudků existují a jsou (omezeně) známé, praxe je bohužel jiná. Je spousta znalců, kteří provádí posudky za naprosto směšné ceny. Někteří znalci, kteří provádějí posudky bytů běžně za 1000 Kč, rodinný dům za 2500 Kč. K podobným cenám tlačí znalce i realitní kanceláře, které se snaží maximalizovat svůj zisk z provize na úkor znalců. Jsme samozřejmě v kapitalismu, kde dominuje volná tvorba cen. Není nic jednoduššího, než za takovéto neodpovídající ceny znalecké posudky nezpracovávat. Aktivní činnost v tomto směru sjednocené komory nebo asociace – sdružující znalce, by byla určitě přínosem. Měl by stanovovat cenu za znalecké úkony stát – jako u notářských úkonů? To považuji za utopii a vzhledem ke vztahu státu k znalcům i za kontraproduktivní. Nelze tedy očekávat, že by v dané oblasti zařídil stát zlepšení. Pořádek mezi znalci si musíme udělat sami, a pokud by z něj vzešla jedna silná profesní asociace, tak ta by snad mohla zajistit ze strany státu uznání podobného postavení, jako je lékařská nebo advokátní komora.

4.22 ZNALECKÝ INTERNETOVÝ PORTÁL

Neboli ZIP. Tento portál by sloužil jak ku prospěchu znalců, tak i soudů a státních orgánů. Zlepšila by se tak komunikace mezi znalci, soudci a zrychlilo by se celé soudní řízení.

Znalecký internetový portál by sloužil k:

- propojení oborů, které spolu souvisejí nebo je v nich málo znalců. Zde by si mohli vyměňovat zkušenosti a debatovat o problémech při vypracování posudků. Využívalo by se to ke spolupráci při velkém objemu úkonů na jednom posudku, který by měl předpokládanou velkou finanční hodnotu. Vyhnulo by se tomu, že se např. někdo u soudu odvolá a je nařízen revizní znalecký posudek, který se může jen nepatrně lišit v odhadu ceny. Odhadne-li znalec např. starožitný předmět a v oboru je zapsaný s ním ještě druhý znalec z druhé strany republiky, pak má jedinou možnost a to jít se poradit se starožitníky, za kolik by takový předmět prodal. Starožitník si samozřejmě může cenu účelově změnit a poté je takový posudek bezcenný;
- vytvořili by se vzorové posudky z několika oborů a ty by se zde prezentovaly jako ukázka určité formální normy pro podobu posudků nebo by se odtajnilly v rámci mezi některé posudky bez osobních informací. Utajování je v dnešní době zbytečné, ba naopak kontraproduktivní. Jsou ale jistě obory, ve kterých je zachování mlčenlivosti nutné (kriminalistika atd.), nicméně u posudku o nemovitosti např. pro daň z převodu nemovitostí nebo pro projednání dědictví je to úplně zbytečné. Navíc se stačí podívat na internet, kolik znaleckých posudků je dostupných na veřejných internetových dražbách, příp. na stránkách exekutorských úřadů a přitom by dostupné být neměly. Mělo být v zákoně vymezeno, co je nutné tajit a co je možné uveřejňovat;
- byly by zde publikovány různá školení, kurzy, další vzdělávání a udržování znalostí znalců, neboť občasné hledání a procházení internetu, nevede k žádnému výsledku. Informace u různých škol a organizací jsou velice úzce zaměřená ke školením, kurzům k jednotlivým problematikám. Jsou značně odborná, určená pro servisy apod. a pro znalce tak problematicky použitelné v jeho běžné praxi;
- portál by byl propojený se všemi soudy a správními úřady. Posudky by se zadávali formou aukcí (výběrové řízení na vyhotovení jednotlivých posudků ze strany soudů a státních orgánů), ke kterým by se znalci hlásili

dle své vytíženosti. Byly by omezeny počty posudků, jenž by mohl znalec vykonat. Mělo by se tím předcházet situacím, kdy jeden znalec má rozdělaných 5 posudků záraz a jiný nemá ani jeden. Dále by se mohl zřídit internetový přehled, kde by jednotliví znalci vyplňovali kolik mají posudků ke zpracování, aby soudy mohly operativně samy oslovovat znalce, kteří mají zadaných posudků málo. Má to však jeden háček. Někteří znalci (a to asi všech oborů) pracují lépe (posudky mají kvalitnější s vyšší vypovídající schopností) a někteří posudek "odfláknou". Pak jsou ti, co pracují odpovědněji, žádanější, než ti, kteří posudkům tu péči nedávají. Takže by byla nutná i kontrola soudů a správních úřadů. Posudky zadávat formou aukcí (výběrové řízení na vyhotovení jednotlivých posudků ze strany soudů a státních orgánů);

- každý obor by zde mohl vydávat odborné články a dále zde o nich vést diskuzi.

4.23 ŠKOLENÍ V LEGISLATIVNÍCH OTÁZKÁCH

Dříve se školení v legislativních otázkách pod záštitou krajských soudů konalo 1 x ročně. Bylo zde upozorněno na změny v právním řádu, na změny požadavků soudů a jiných státních orgánů, policie, týkajících se problematiky znalců a vypracovávaných znaleckých posudků. Rovněž byla k této problematice i diskuze, což bylo pro činnost znalce užitečné a podmětčné. Podobné semináře se konaly i potom, co byly zrušeny na několika málo krajských soudech. Zde se řešily sporné otázky, které přispěly ke zlepšení kvality znaleckých posudků.

Opět by se mělo navázat na školení v legislativních otázkách buď na příslušném krajském soudě anebo by školení organizovala znalecká komora ve spolupráci s ministerstvem spravedlnosti.

Mně osobně psalo několik znalců, kteří se mi přiznali, že se v základních zákonech potřebných k vykonávání znalce již neorientují a jeden mi zaslal list o formátu A4 a chtěl po mně vysvětlit několik paragrafů, kterým nerozumí. I tak na malou obranu musím napsat, že to byli znalci z oborů, které jsou minimálně frekventované. Přesto školení v legislativních otázkách by se mělo opět obnovit.

4.24 ZNALECKÁ ČINNOST ÚSTAVŮ

Znalecké ústavy jsou občas historicky zapsané subjekty. Jsou vedeny jedním znalcem, zaštiťují se razítkem, avšak jejich výstupy jsou někdy tristní. Většinu práce vykonávají ve skutečnosti neodborní pracovníci nezalci. Žádná právní norma toto neřeší a ani negarantuje. A že firma vlastní kulaté razítko ještě nic nezaručuje.

Posudek znaleckého ústavu by neměl být nadřazen posudku fyzické osoby a upřednostňován při zadávání posudku. Běžný monotematický posudek vždy stejně vypracovává jedna osoba, za výhodu lze považovat možnost oponentury v rámci ústavu. Znalecký ústav by měl být přednostně vyzýván pouze ke zpracování mezioborových problémů, kdy příslušný ústav nebo vysoká škola sdružuje všechny dotčené odbornosti a je tak zárukou komplexnosti posudku a jeho kompletaci v jedné době.

Bylo by dobré, aby znaleckým ústavem mohl být jmenován jen ten ústav, který bude mít alespoň 3 odpovědné znalce, společníky nebo členy zapsané v seznamu. Měla by se uvádět konkrétní osoba, která danou část posudku zpracovala. Pokud si znalec přizve konzultanta, musí ho také uvést, ale odpovědnost však leží na něm. V připravovaném novém zákoně je však problematické tvrzení, že musí mít znalecký ústav alespoň jednoho odpovědného znalce pro každý obor podávající znalecké posudky (jde také o specializaci). V rámci jednoho oboru se může jednat o množství znaleckých specializací, které často nemůže být pokryto jedním znalcem (např. ekonomika – ceny a odhady – podniky, nemovitosti, motorová vozidla atd.) a naopak může být znalec jmenován pro dva nebo více oborů. Existují i obory, kde dochází k podání znaleckého posudku velmi ojediněle ve srovnání s jinými obory. V současném stavu se tak znalecký ústav může přizpůsobit množství poptávky v rámci každého oboru a zaměstnat odpovídající počet expertů. U ostatních méně častých oborů držet minimum pracovních kapacit, případně realizovat daný úkol s využitím konzultanta. Pokud by znalecký ústav musel mít pro každý obor několik znalců ve svých zaměstnaneckých řadách, docházelo by k umělé přezaměstnanosti a tím k neúčelnému zvyšování provozních nákladů ústavů až na samotnou mez rentability.

4.25 POJIŠTĚNÍ ZNALCE

Pojištění by nemělo platit pro všechny obory, protože některé znalecké obory nejsou tak frekventované. Značný počet znalců má vysoce specializovaný obor znalecké činnosti a vypracovává posudky vedle svého hlavního zaměstnání v počtu například 1 - 2 posudky za 2 roky v ceně např. 3000 Kč za posudek, případně nemusí také znalec podat za 5 roků posudek žádný. Může se přitom jednat o obory či specializace, kde riziko způsobení škody znaleckým posudkem je velmi nízké, případně by teoreticky způsobená škoda byla nešetřitelná nebo neprokazatelná (například reklamace opravy mobilního telefonu, posudky z oboru psychologie apod.). Za těchto okolností je placení pojištění odpovědnosti za škodu znalcem velmi diskutabilní, protože se může stát, že náklady na placení pojištění by ani nemusely být výkonem znalecké činnosti pokryty. Možností by bylo rozdělit znalce do několika skupin, podle frekventovanosti v odvětví a specializaci. Pro frekventované obory je pojištění vzhledem ke klientům významnou profesní pojistkou a zárukou. Klient tak nebude vystaven nekrytým ztrátám, vzniklých buď i jen omylem.

Např. na specializaci výtvarné umění nelze aplikovat ani tabulky ani jakékoliv jiné pomůcky kromě vlastní zkušenosti znalce v oboru. Stupňuje se počet nepravých děl a ceny uměleckých děl, na která jsou požadovány posudky, dosahují někdy závratných hodnot. Reakce pojišťoven ovšem vycházejí z výše obratu a navíc požadují pracovní poměr. Jeden znalec se obrátil s otázkou pojištění na Českou pojišťovnu, dostal nabídku na pojištění ve výši 2 miliony korun českých. Při cenách Fillových, Čapkových, Procházkových a děl dalších autorů je částka naprosto zanedbatelná. Pojistná částka už nikoliv. A pokud se někdo domnívá, že zadavatelé jsou ochotni platit za posudky od 20.000,- Kč více, tak je na velkém omylu. Zadavatelé se nakonec obrátí na odborníky mimo soudní znalectví, což jim např. pro případný prodej stačí.

Rozhodnutí o líčení vydává konkrétní soudce a zvažuje všechny další okolnosti. Znalecký posudek není jediným zdrojem soudního rozhodnutí. Jak si má být znalec vědom potenciálních škod a jak se dá tento způsob škody a jejího vzniku definovat zejména s ohledem na příčinnou souvislost "závěry posudku- vzniklá škoda"? Velice těžko. Nakonec by museli být pojištění proti škodě všichni účastníci soudního líčení včetně soudce, který vydává konečný verdikt.

4.26 ZNALECKÝ POSUDEK A ODBORNÉ VYJÁDŘENÍ

Ve znaleckých posudcích pro soudy a přestupkové orgány nejsou uvedeny výpočty. Soudce je pak odkázán pouze na komentář, který sdělil znalec a není možné zkontrolovat, jestli jsou výpočty dobře provedeny. Řada znaleckých posudků je vypracována jedním výpočtem. Výslednou hodnotu znalec rozšíří o neurčitou procentuální veličinou a sdělí nejnižší a nejvyšší hodnotu. Uvedení výpočtů by mohlo být nápomocno při vypracování oponentních posudků, protože by se zjednodušila kontrolovatelnost již podaného posudku a zrychlilo by to tak činnost soudů.

Pro policii České republiky a soudy se dělá ohodnocení ukradených věcí nebo věcí při rozvodovém řízení. Na tom by nebylo nic neobvyklého, ale obě instituce požadují zpracovaný znalecký posudek a to i v případě, že se jedná o věci, které nebývají předloženy. Důvodem může být jejich nenalezení nebo neexistence. Když je soudu argumentováno, že se v tomto případě nejedná o znalecký posudek, ale pouze o odborné vyjádření, neberou tyto připomínky na zřetel. Požadují, aby odhad byl označen jako znalecký posudek. Vzhledem k tomu, že se připravuje zpřísnění zákona o činnosti znalců, mělo by se toto brát na zřetel, neboť se v těchto případech vychází jen z velmi přibližného popisu věcí. Není možné posoudit věc a vycházet z nějakého průměrného opotřebení, sporného časového odhadu, vlastností atd. Kromě toho zákon nařizuje vycházet z ceny obvyklé v místě a čase, avšak v těchto případech je to v podstatě nemožné. Stalo se, že i soudce požadoval vyjádření k výrobku, zda odhadovaná cena odpovídá ceně obvyklé v určitém městě, což byl úplný paradox. Každý obchodník si obchodní přírážku může stanovit rozdílně nejen v rámci ČR, ale i určitém městě. Je tedy samozřejmé, že na věci, které znalec nemůže osobně vizuálně posoudit, by se neměl vydávat "znalecký posudek". Na tyto věci by se naopak mělo požadovat pouze "odborné vyjádření".

Na okresních soudech se ve spisech u policejních šetření objevují odborná vyjádření/znalecký posudek, která jsou zpracována konzultantem, jenž nemá kulaté razítko a není jmenován znalcem. Přesto je jeho odborné vyjádření používáno jako právoplatný znalecký posudek ve spise.

Znalecké posudky jsou méně využívány z důvodu, že klientům stačí pouhé odborné vyjádření např. k ceně vozidla (při dědickém řízení, převodu do firmy,...). To může vystavit každý servis či autobazar. Vyjádření je zpravidla mnohem levnější a pro klienta pochopitelně zajímavější. Jmenovaný znalec může vyjádření podat, ale bez znalečné pečeti a zápisu

do znaleckého deníku. Bylo by vhodnější, kdyby se uznávaly pouze znalecké posudky vydané jmenovanými znalci.

Dalším nešvarem je využívání odborných vyjádření místo znaleckých posudků. Mnohdy bývají odborná vyjádření složitější než znalecké posudky. Tato vyjádření bývají orgány využívána kvůli hodinové sazbě, která se pohybuje mezi 75 Kč až 125 Kč. Mazaný soudce si pak od znalce nevyžádá znalecký posudek, ale "odborné vyjádření". Vhodně volenými otázkami dosáhne obdobného výsledku jako u znaleckého posudku avšak za mnohem nižší cenu. Finančně bývají odborné vyjádření nezajímavé, ale na druhou stranu jsou zajímavá z odborného hlediska.

Měla by se stanovit orientační hranice počtu vypracovaných znaleckých posudků v jednotlivých oborech. Velký počet vypracovaných posudků může být „eo ipso“ garantem nekvality. A při velkém počtu zapsaných posudků ve znaleckém deníku by se měla preventivně přezkoumat kvalita znaleckých posudků.

4.27 PODOBA ZNALECKÉHO POSUDKU

V zákoně není předepsáno, jaký by měl být obsah znaleckého posudku. Měli by být popsány základní body, jaké části má obligatorně obsahovat, metodika znaleckého posudku, jenž by se měla dodržovat, stanovit jednotnou podobu znalecké doložky, co znalec to verze znalecké doložky, přílohy a definovat povinně prováděné úkony. Lidem, kteří pak dostanou znalecký posudek (soudci, advokáti,...) by se v něm snáze orientovali.

Umožnil bych zasílat posudky elektronicky z důvodu zrychlení práce soudů. Mimo jiné by odpadly náklady na tisk posudku, poštovní výdaje a další.

Jeden z možností, jak by mohl vypadat obsah posudku znalce:

V minulosti Ministerstvu spravedlnosti resp. soudním institucím při nejrůznějších příležitostech byla doporučována unifikace soudně znaleckých posudků, která by byla pro znalce závazná, a to bez rozdílu.

Posudek znalce, ať je jakékoli odbornosti, měl by být koncipován takto:

1. Úvod a problematika

2. Materiál

3. Metoda a metodika

4. Výsledky a hodnocení

5. Shrnutí a závěr

6. Dokumentace

Že je Vám to povědomé?

Ale zajisté, vždyť to je alfa a omega každé solidní odborné práce, ať jde o jakoukoli odbornost, o jakoukoli profesi a profesionalitu; tím spíše jde-li o soudně-znaleckou expertízu:

Ad 1/ a) zde necht' znalec přesně ocituje všechna předchozí usnesení procesního soudu (dále jen PS), týkající se již provedených jiných expertíz, či dobrozdání; jakých záležitostí se má, nebo bude se týkat (citace: usnesení s přesným popsáním, čeho se usnesení týkala, kdo a jak je splnil, s jakým výsledkem, jaká opatření z nich soud vyvodil, vždy s uvedením stránky soudního spisu); b) doplnit o případná stanoviska tj. vyjádření stran soudního řízení a případných svědků;

Ad 2/ Co, nebo kdo bude (resp. přichází v úvahu) pro expertizní posouzení zde znalec necht' případně upozorní PS co nebo kdo by měl být do probíhající expertízy přibrán, zařazen a současně podá PS k uvážení návrh na souhlas s předkládaným návrhem o rozšíření;

Ad 3/ Zde necht' jsou vypsány všechny metody resp. metodiky, jakých se užívá v naší (případně i zahraničí) se stručným popisem z jakých principů pracovních postupů vycházejí, je-li to vhodné nebo žádoucí z odkazu na odbornou literaturu (citace); co z toho znalec v dané expertíze použije, jaká jsou rizika (a přednosti) použitých metod a metodik, co lze od nich očekávat (tj. poukázat na garanci přesnosti výsledku jednotlivých použitých postupů a hodnocení statistickými metodami); v zásadě necht' znalec přesně uvede a stručně popíše, co v expertíze bude uplatněno a jakých postupů bude použito k hodnocení dílčích výsledku. Znalec necht' použije nejméně tři různých protichůdných statistických postupů (metod

a metodik) při konfrontaci dílčích a celkových výsledků, necht' prověří vhodnými statistickými metodami s poukazem na závažnost tj. váhu dosaženého hodnocení (ta je totiž významná pro procesního soudce v jeho konečném rozhodování)

Ad 4/ jaký náleží znalec učinil, jak jej hodnotil podrobné instrukce pro zkoumání předmětů, či osob, viz bod 3/;

Ad 5/ a/ Celkové shrnutí dílčích výsledků zkoumání znalce a závěr koncipovaný slovně, stručně, jasně, zřetelně s jednoznačným stanoviskem znalce tak, aby z něj soudce mohl při svém rozhodování také jednoznačně vycházet. b/ Došel li znalec ve svém expertizním zkoumání k nějakým pochybnostem či nejistotě svého konečného výroku, necht' to zde na závěr uvede, případně předloží procesnímu soudci na uvážení rozhodnout o dalších opatřeních, doplňujících posouzení či expertizách.

Ad 6/ K expertiznímu posudku musí být přiložena co nejrozsáhlejší dokumentace, a to jakéhokoli druhu, zachycující všechny nálezy, výsledky vyšetření, rozborů, provedených laboratorních, výpočetních, grafických aj. analýz.

Expertizní posudek, necht' je v plném rozsahu (obsahu, včetně náležitostí, dokumentace) podáván znalci, bez ohledu, jaké je usnesení PS. Ten nezřídka, podle mojí dlouhotrvající činnosti znalce, stanovoval menší počet exemplářů posudků a dodatečně si od znalce vyžadoval další, což jednak pro soudy, jednak pro znalce znamenalo často zbytečné další a další komplikace s vyhotovením a vyčíslením nově vznikajících nákladů.

Počet kopií znaleckých posudků:

- 1. žalobci (žalobcům) po 1 exempláři*
- 2. žalovanému (žalovaným) po 1 exempláři*
- 3. každému právnímu zástupci (zastupující stranu žalující nebo žalovanou) po 1 exempláři*
- 4. pro potřeby procesního soudu (pokud není určeno jinak) po 1 exempláři*

A to v písemných (tisknutých) posudcích; tedy např. při jedné žalující straně a jeho 1 zástupci a 3 žalovaných stranách a 2 jejich zástupců a 1 soudu.

Tedy 1+1 a 3+2 a 1 celkem 8 exemplářů posudků. Současně však může být např. v ojedinělých kauzách sporný případ projednáván u dalšího, případně dalších soudů

v zahraničí - informaci najde znalec v soudním spise - a v tom případě je nutné, aby znalec (nejlépe po konzultaci z PS, a brání-li konzultaci nepředvídaná, nepřekonatelná překážka) iniciativně sám od sebe počet exemplářů znaleckého posudku navýšil, aby PS nechyběly exempláře při zadávání exemplářů posudku soudním znalcům pro překlad znaleckého posudku do cizí řeči a následně k zaslání znaleckých posudků spolu s jejich překladem do zahraničí.

Poznámka:

a/ pro potřebu PS, kompletní exempláře posudku, včetně všech příloh s dokumentací, jsou-li 'předmětem doličným' trojrozměrné objekty jakéhokoli druhu -není-li soudem stanoveno jinak-, je nutné expertízu znalce doložit 3D fotodokumentací, nebo videonahrávkou;
b/ doporučuje, aby zákon (prováděcí nařízení) uložil soudním znalcům, (pokud to PS v dohledné době samy nestanoví) doložit navíc se všemi náležitostmi expertizní posudek v zápise na moderním 'keramickém' DVD, s extrémně dlouhou životností typu DATA TRESOR DISC.

c/ podávanému znaleckému posudku přiložit současně Likvidaci znaleckého (věcných a znaleckých nákladů) včetně dokladů věcných nákladů, v požadovaném (PS) počtu exemplářů

d/ doporučuji, aby zákon (prováděcí nařízení) uložil znalcům ukládat: kompletní dokladový materiál, spojeným s expertizním řízením znalce, včetně korespondence se soudy a zúčastněnými stranami expertizního řízení, pracovních postupů, soudně znaleckého posudku, Likvidaci znaleckého atp. založil v každé kauze do slohy (kartonu) a uchovával je ve svém soukromém, zabezpečeném znaleckém archívu, při dodržení příslušných předpisů, týkajících se utajení citlivých údajů, a to po stanovenou dobu; neuloží-li to znalcům zákon (prováděcí nařízení) vřele doporučuji soudním znalcům, aby tak činili 'sponte sua' tj. sami o sobě.⁹⁾

⁹⁾ Zdroj [9], vyjmuto z osobního dopisování elektronickou poštou s doc. RNDr. Ladislavem Crhákem, CSc. ze dne 16. 2. 2011, čas 23:42. Do korespondence lze nahlédnout u autora.

4.28 ZNALECKÝ DENÍK

V dnešní době bouřlivého rozvoje informačních technologií jsou znalci (stejně jako před 40 lety) nuceni ručně zapisovat všechny potřebné údaje do znaleckých deníků. Pravidelná povinnost předkládání znaleckých posudků je administrativní akt. Znalec mnohdy znalec jede na příslušný krajský soud s vyplněnou statistikou a znaleckým deníkem, kde dostane razítko, že byl deník předložen a pokračuje dál. Valná většina znalců by elektronický deník uvítala a alternativní zjednodušená elektronická verze např. v Excelu by jistě mnoha znalcům ušetřila čas a současně by šetřila i naše lesy. Jedním z problémů by ale bylo, jak vyřešit, aby znalec nemusel navštívit příslušný krajský soud. Jedním z řešení by bylo, aby všichni znalci začali používat datové schránky a elektronické podpisy. Přes toto rozhraní by se mohli zasílat i znalecké posudky. Pro mladší znalce by to nebyl problém. Na druhou stranu ale nevím, jak by se s tímto vypořádali starší znalci, kteří mají problémy s ovládním svého počítače.

4.29 TECHNICKÉ NORMY, STAVEBNÍ ARCHÍV A DATABÁZE O PRODEJÍCH NEMOVITOSTÍ

Ve znalecké činnosti by měli být technické normy ČSN zpřístupněny zdarma jako je to u zákonů a vyhlášek. Normy by měly být garantované státem – bez jakéhokoliv omezení pro všechny znalce a nedělat z nich předmět komerce.

Od věci by nebylo zajistit vyhláškou volný přístup do stavebních archivů a projektové dokumentace na stavebních úřadech. Obecní a městské úřady požadují plnou moc od vlastníka nemovitosti, není-li posudek zpracováván pro soud či jiný státní orgán. Např. údaje o stáří stavby se liší o desítky let, dům po úplné rekonstrukci není na první pohled od novostavby rozeznatelný.

Databáze o prodeji je dlouho slibovaná Ministerstvem financí. Zákon o znalcích zavazuje znalce k mlčenlivosti, proto by měl mít znalec právo na informace i nad rámec obyčejného občana. Znalcům by se mohl zajistit zdarma přístup na katastrální úřad při nahlížení do sbírky neveřejných listin, aby mohli zjistit informace např. o ceně zrealizovaných obchodů s nemovitostmi v určitém období. V Dolním Rakousku, mohou jejich znalci volně pracovat s údaji z katastrálního úřadu, samozřejmě jsou vázáni také mlčenlivostí a konkrétní listiny nemohou kopírovat a zveřejňovat, ale s daty a informacemi načerpanými

v katastru nemovitostí pracovat mohou, u nás nikoliv. Další možní by bylo vytvořit databázi prodaných nemovitostí, protože nejen peněžní ústavy, ale i notáři a soudy požadují stanovení obvyklé ceny a k ní se lze dopracovat pouze z cen skutečně zobchodovaných nemovitostí. Dosud to každý dělá, jak umí či neumí a jak moc a kudy je schopen překonat překážky či porušit různá ustanovení. Znalci v oboru oceňování nemovitostí dostávají od soudů usnesení, kde mají stanovit cenu obvyklou nemovitosti. Porovnávací metoda má při tomto stanovení největší vliv. Znalci by v tomto oboru měli dostávat informace o uskutečněných prodejkách nemovitostí alespoň v lokalitě, kde působí. V současné době si vytváří databázi uskutečněných prodejů každý znalec sám, případně konzultuje s realitními kanceláři a obecními úřady. Pokud státní orgány chtějí mít odborníky v této činnosti, tak by jim také měli přispět informacemi o uskutečněných prodejkách nemovitostí.

4.30 LITERATURA K OBORU ZNALECTVÍ

Je celkově malý počet literatury pro jednotlivé specifické obory. Nepočítám zde samozřejmě obory týkající se oborů pro věci movité a nemovité, kde je materiálů dostatek. I zde nejsou dostupné některé díly tzv. "Znaleckých standardů". Dříve se dělo to, že standardy (a jejich doplňky) dokonce předával znalcům soud. Dnes jsou standardy prakticky nedostupné a nelze je ani koupit (mluvím např. o Znaleckém standardu VIII.). Osobně jsem navštívil několik odborných prodejen s literaturou, ale Znalecký standard VIII. je nedostupný.

Specializace letectví, která je moderním a náročným oborem a má svá specifika. Lze obtížně postihnout problematiku znaleckým standardem, jenž je platný pro automobily. Ten může tvořit jen základní vodítko. Byly zde snahy převedení standardů používaných v USA, kde je vybudovaný poměrně solidní standart, do tuzemských podmínek, ale nestalo se tak. Navrhl bych, aby se znalci jednotlivých oborů pod záštitou jednotné komory sešli a navrhli zdroje, ze kterých se bude postupovat při tvoření standardů, a která literatura, jak domácí tak zahraniční, je vhodná k využívání při soudních líčení.

5 ZÁVĚR A VYHODNOCENÍ

V práci jsem se snažil shrnout aktuální problémy, v rámci kterých volají znalci po změně. Považuji za úspěch, že z celkového počtu oslovených znalců, i přes volně položený dotaz, 440 reagovalo. Z těchto odpovědí jsem použil 249 a zpracoval je. Zpracování bylo velice časově náročné, protože jsem nevolil oslovení znalců formou dotazníku, ale volně položenou otázkou, na kterou se mohli libovolně vyjádřit.

Podle statistiky patří mezi nejproblémovější otázky:

Výše znalečného

Na bod: „Výše znalečného“ reagovalo 117 znalců a tento problém patří mezi nejpálčivější v soudním znalectví. Poslední úprava výše znalečného proběhla v roce 2006, kdy odměna byla navýšena o část odpovídající dani z přidané hodnoty. Dle současných předpisů znalci náleží odměna podle náročnosti a míry odborných znalostí ve výši 100 Kč až 350 Kč za jednu hodinu práce. V porovnání s odměnami advokátů, notářů a exekutorů jsou opravdu nedůstojné. Výsledky těchto profesí mohou mít obdobné dopady na soudní líčení a znalecké posudky bývají často hlavním důkazem při rozhodování soudu. Dle došlých odpovědí by se minimální sazba (taxa) měla pohybovat v rozmezí 500,- - 1000,- Kč/hodina započaté práce podle obtížnosti, složitosti případu a oboru. Pokud se tato otázka nezačne řešit ze strany státu, předpokládám velký úpadek znalecké činnosti. Jak v počtech znalců, tak snížením kvality znaleckých posudků a tím pádem další prodlužování soudních líčení.

Odbornost, celoživotní vzdělávání, přezkušování

Na bod: „Odbornost, celoživotní vzdělávání, přezkušování“ reagovalo 99 znalců. V nynějším zákoně nejsou přesně specifikovány možnosti celoživotního vzdělávání, odpornosti a případného přezkušování. Dnešní znalci by měli mít vysokoškolské vzdělání a na to navazující postgraduální studium v oboru, kterému se chtějí věnovat. Pokud by v oboru neexistovala možnost vysokoškolského studia nebo postgraduálního studia, mohla by být udělena výjimka. Znalec by byl přezkoušen poradním sborem krajského soudu nebo komisí znalců složených z jednotné znalecké komory. Celoživotní vzdělávání by mělo zajišťovat ministerstvo spravedlnosti s ministerstvem financí nebo znalecká komora, která by

spolupracovala s úředníky výše uvedených ministerstev. Mimo celoživotního vzdělávání by mělo existovat i přezkušování znalců. Přezkušování by se mělo konat preventivně jednou za 5 - 10 let, popř. by měl znalec být jmenován na 10 let s tím, že po uplynutí by měla být kvalifikace ze základních znalostí znalectví a metodiky přezkoumána.

Znalec a státní orgány

Na bod: „Znalec a státní orgány“ reagovalo 53 znalců. Znalci by měli mít právo na odmítnutí vyhotovení znaleckého posudku a to nejen z důvodu podjatosti nebo trestního stíhání osoby blízké, ale i z důvodu zdravotních problémů, značného pracovního vytížení nebo kvůli velkému počtu rozpracovaných znaleckých posudků. Pozastavení funkce z důvodu dlouhodobého pobytu v zahraničí nebo prošetřování jeho trestné činnosti. Sjednocením metodiky při ocenění by znalci nedocházeli v jednotlivých posudcích k diametrálně rozdílným závěrům na jednu věc. Dále by měla být organizacím a fyzickým osobám nařízena obecná povinnost určitého stupně součinnosti se znalcem, a to při výkonu znalecké činnosti vč. poskytování dostupných podkladů, která mají jednotlivé strany k dispozici.

Znalecká komora

Na bod: „Znalecká komora“ reagovalo 41 znalců. Měla by se vytvořit jednotná znalecká komora zajišťující celoživotní vzdělávání (semináře, kurzy, školení), kde by se znalci utvrzovali v právních názorech, ekonomickém povědomí atd. Dále by vyjednávala podmínky práce znalců, hlídala kvalitu a případně regulovala i množství znalců. Po přezkoumání by měla možnost pozastavení funkce znalce nebo jeho vyškrtnutí ze seznamu znalců. Hájila by jejich zájmy-a řešila odborné otázky ve spojitosti se znaleckou činností.

Termíny k proplacení znalečného

Na bod: „Termíny k proplacení znalečného“ reagovalo 40 znalců. V zákoně by měla být ustanoveny doba splatnosti znalečného. A to v době do 30 dnů nebo do 3-6 měsíců od uznání znalečného anebo by byla možnost zálohy ve výši 60% předpokládaného znalečného, podle povahy líčení a předpokládané náročnosti. Pokud by splatnost byla porušena, byl by zadavatel sankciován stejně jako znalec, který v určené lhůtě znalecký

posudek nevykonal. Někteří znalci jsou na termínech vyplácení existenčně závislý a pozdní platby mohou být pro ně likvidační.

Obory, odvětví a specializace znalců

Na bod: „Obory, odvětví a specializace znalců“ reagovalo 37 znalců. Znalec by se měl zásadně držet svého oboru, odvětví a specializace, ve kterém byl jmenován. Neměl by vykonávat znalecké posudky, jenž mu oborově nepřísluší. Zapsání specializace by mělo být povinné, protože se tak znalec vyhne nařčení z nekvalitně vypracovaného posudku. Měly by se aktualizovat nynější obory z důvodu velkého rozmachu nových vědních a technických oborů.

Nedostatek času k vypracování posudku

Na bod: „Nedostatek času k vypracování posudku“ reagovalo 33 znalců. Znalci je poskytován nedostatek času k vypracování znaleckého posudku. Soud a ostatní státní orgány by měli se znalcem více komunikovat. Ujasnit si vytíženost znalce, neboť může mít rozpracováno několik posudků, může být zdravotně indisponován a vydefinovat si možný termíny pro vyhotovení znaleckého posudku. Znalecké posudky jsou zadávány pozdě, kdy zkoumaný objekt je podstatně změněn nebo již neexistuje. V těchto případech by měl být znalec na místo činu zavolán neprodleně.

Jmenování a odvolání

Na bod: „Nedostatek času k vypracování posudku“ reagovalo 29 znalců. Tento bod by mohl být spojen s bodem: „Odbornost, celoživotní vzdělávání, přezkušování“, protože odbornost je jednou z podmínek k jmenování. Nastávající znalec by měl mít vysokoškolské vzdělání, postgraduální studium v oboru, kterému se chce v budoucnu věnovat. Neměla by chybět praxe 5 – 10 let podle oboru, náročnosti a případně pracovní poměr v oboru, pokud by ve frekventovanějších oborech nebyl zaveden „znalec na plný úvazek – zaměstnání“. Minimální věk by se měl pohybovat mezi 28 – 30 let a měl by ovládat jeden světový jazyk na komunikační úrovni.

Odvolání je v dnešní době na svévoli soudů. I když znalec chybuje, bývá jeho přečin ze strany orgánů přehlížen a v klidu pokračuje dál. Soudy a státní instituce, které využívají

služeb znalců, by měli více dbát na kontrolu jakosti znaleckých posudků. Případné pochybnosti by měli být řešeny s předsedou krajského soudu, jenž znalce jmenoval nebo poradním sborem krajského soudu.

Mimo těchto bodů by se mělo začít vážně uvažovat o Koncipientech (asistentech) znalců, kteří by dnešní negativní nahlížení na znalce zlepšili. Zrychlilo by se zpracování znaleckých posudků, zlepšila by se jejich kvalita po odporné stránce a vynaložené náklady na vytvoření těchto postů by se časem státu vrátila.

Za sebe bych podpořil vznik jednotné znaleckého internetového portálu, kde by znalci po přihlášení mohli debatovat o různých problémech ve znalecké praxi. Vytvořila by se zde knihovna vzorových posudků, na portálu by bylo informováno o seminářích, kurzech a školeních v jednotlivých oborech. Portál by byl propojen se státními orgány, které by zde vyvěšovaly nabídky k vypracování znaleckých posudků, a znalci by se zde podle svého vytížení hlásili atd.

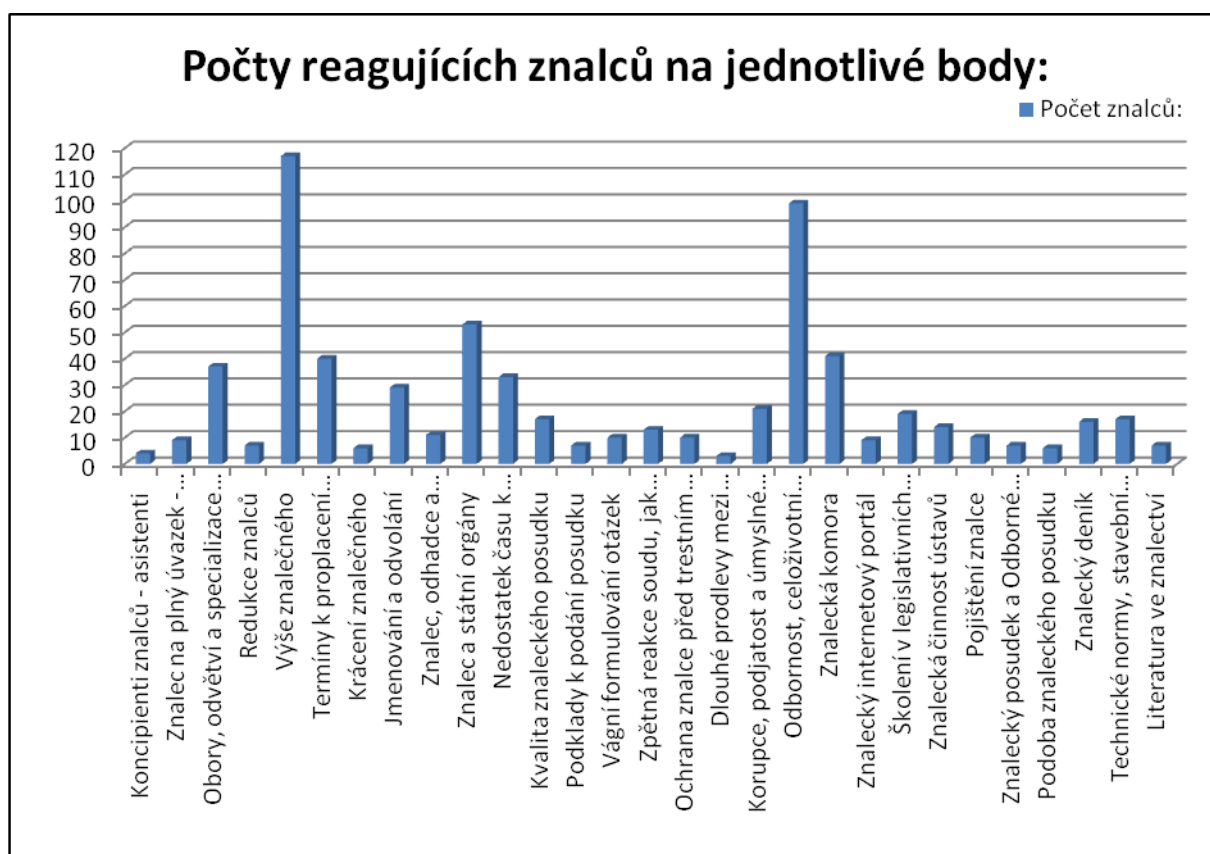
V následující tabulce a grafu jsou uvedeny počty reagujících znalců na jednotlivé body.

Tabulka č. 14: Počty reagujících znalců na jednotlivé body

Problémy ve znalectví:	Počet znalců:
Koncipienti znalců - asistenti	4
Znalec na plný úvazek - zaměstnání	9
Obory, odvětví a specializace znalců	37
Redukce znalců	7
Výše znalečného	117
Termíny k proplacení znalečného	40
Krácení znalečného	6
Jmenování a odvolání	29
Znalec, odhadce a kvalifikovaný odhadce	11
Znalec a státní orgány	53
Nedostatek času k vypracování posudku	33
Kvalita znaleckého posudku	17
Podklady k podání posudku	7
Vágní formulování otázek	10
Zpětná reakce soudu, jak dopadlo líčení	13
Ochrana znalce před trestním řízením	10
Dlouhé prodlevy mezi odevzdáním posudku a pak jeho přizváním k soudnímu líčení	3
Korupce, podjatost a úmyslné pozměňování pravdy	21

Odbornost, celoživotní vzdělávání, přezkušování	99
Znalecká komora	41
Znalecký internetový portál	9
Školení v legislativních otázkách	19
Znalecká činnost ústavů	14
Pojištění znalce	10
Znalecký posudek a Odborné vyjádření	7
Podoba znaleckého posudku	6
Znalecký deník	16
Technické normy, stavební archívy a databáze o prodejních cenách nemovitostí	17
Literatura ve znalectví	7

Graf č. 9: Počty reagujících znalců na jednotlivé body

Výsledky by se dále mohly využít při vytváření nového zákona, který má přijít začátkem roku 2012 a dnes je ve druhém čtení Poslanecké sněmovny. Prací jsem chtěl mimo obecného rozhledu ve znalecké praxi a zjištění jejich úskalí, dosáhnout i pocitu, že její vypracování dává nějaký smysl. Nepřišla vniveč a poskytla informace k dalšímu zamyšlení. Hlavní silou práce je to, že odráží názory široké veřejnosti. Mnoho podmětu jsem zde

neuveřejnil z kapacitních a časových důvodů. S prací a neuvedenými poznatky by se dalo nadále pracovat a dosáhnout tak zlepšení soudně znalecké praxe.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] str. 8-10: BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. A KOLEKTIV *Úvod do soudního znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2004. 220 s. ISBN 80-7204-365-X.
- [2] Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
- [3] Vyhláška č. 37/1967 Sb., o provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů
- [4] str. 31-32: BRADÁČ, A. A KOLEKTIV *Soudní inženýrství*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 1999. 725 s. ISBN 80-7204-133-9.
- [5] <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=303>
- [6] str. 35-36, tabulka: Ústav soudního inženýrství, Vysoké učení technické v Brně, Údolní 53, 602 00, Brno, *Soudní inženýrství, 1, ročník 21 - 2010*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2010. 48 s. ISSN 1211-443X.
- [7] str. 250-253: Ústav soudního inženýrství, Vysoké učení technické v Brně, Údolní 53, 602 00, Brno, *Soudní inženýrství, 5, ročník 21 - 2010*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2010. 46 s. ISSN 1211-443-X.
- [8] str. 10-11: BRADÁČ, A., KLEDUS, M., KREJČÍŘ, P. A KOLEKTIV *Úvod do soudního znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2004. 220 s. ISBN 80-7204-365-X.
- [9] Vyjmuto z osobního dopisování elektronickou poštou s doc. RNDr. Ladislavem Crhákem, CSc. ze dne 16. 2. 2011, čas 23:42. Do korespondence lze nahlédnout u autora.

7 SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet znalců v jednotlivých oborech Jihomoravského kraje.....	22
Tabulka č. 2: Počet znalců v oboru Ekonomika v Jihomoravském kraji.....	25
Tabulka č. 3: Počet znalců v oboru Stavebnictví v Jihomoravském kraji.....	26
Tabulka č. 4: Počet znalců v oboru Strojírenství v Jihomoravském kraji.....	27
Tabulka č. 5: Počet znalců v oboru Zdravotnictví v Jihomoravském kraji.....	28
Tabulka č. 6: Počet znalců v jednotlivých okresech Jihomoravského kraje.....	29
Tabulka č. 7: Počty vypracovaných posudků v odvětví Ceny a odhady specializace Nemovitosti za rok 2005 v Jihomoravském kraji.....	31
Tabulka č. 8: Počty vypracovaných posudků v odvětví Ceny a odhady specializace Nemovitosti za rok 2006 v Jihomoravském kraji.....	31
Tabulka č. 9: Počty vypracovaných posudků v odvětví Ceny a odhady specializace Nemovitosti za rok 2007 v Jihomoravském kraji.....	32
Tabulka č. 10: Počty vypracovaných posudků v odvětví Ceny a odhady specializace Nemovitosti za rok 2008 v Jihomoravském kraji.....	32
Tabulka č. 11: Počty vypracovaných posudků v odvětví Ceny a odhady specializace Nemovitosti za rok 2009 v Jihomoravském kraji.....	33
Tabulka č. 12: Počet posudků, které by měl znalece vypracovat v odvětví Ceny a odhady specializace Nemovitosti.....	33
Tabulka č. 13: Počty znalců v České republice rok 2007-2010.....	34
Tabulka č. 14: Počty reagujících znalců na jednotlivé body.....	85

Seznam grafů

Graf č. 1: Počet znalců v nepočtenějších oborech Jihomoravského kraje.....	23
Graf č. 2: Počet znalců v ostatních oborech Jihomoravského kraje.....	24
Graf č. 3: Počet znalců v ostatních oborech Jihomoravského kraje.....	24
Graf č. 4: Počet znalců v oboru Ekonomika v Jihomoravském kraji.....	25
Graf č. 5: Počet znalců v oboru Stavebnictví v Jihomoravském kraji.....	26
Graf č. 6: Počet znalců v oboru Strojírenství v Jihomoravském kraji.....	27
Graf č. 7: Počet znalců v oboru Zdravotnictví v Jihomoravském kraji.....	28

Graf č. 8: Počet znalců v jednotlivých okresech Jihomoravského kraje.....	29
Graf č. 9: Počty reagujících znalců na jednotlivé body.....	86